

Hoogheemraadschap van Delfland

Beleidsbegroting 2009

Begroting 2009

Colofon

Delft, oktober 2008

Begroting 2009

Samenstelling

Hoogheemraadschap van Delfland

Foto omslag

Den Haag Ypenburg

Manon Eekhout

www.hhdelfland.nl

Hoogheemraadschap van Delfland

Phoenixstraat 32

Postbus 3061

2601 DB DELFT

tel: 015-2608108

VOORWOORD

Delfland verandert

Dat uit zich op vele manieren. Na jaren van plannen maken, zijn veel projecten in de uitvoeringsfase terechtgekomen of gerealiseerd. Er is veel werk verzet om Delfland ook in de komende jaren droog, veilig en schoon te houden. Dat is hard nodig, gezien de dalende bodem, het veranderende klimaat en het dichtbevolkte en dichtbebouwde gebied. Bovendien moeten we voldoen aan wettelijke normen en kaders. En die zijn er niet voor niets!

De meerjarenbegroting is een eerste succesvolle stap in de ontwikkeling naar een systeem van concrete, tijdige planning en beheersbaarheid. Door de nieuwe Waterschapswet die vanaf 1 januari 2009 in werking treedt, wijzigt de planning & controlcyclus. De voorbereidingen daarvoor zijn in volle gang.

Ook het meerjarenperspectief verandert. Delfland ontwikkelt zich van een eeuwenoude beheerorganisatie naar een jonge investeringsonderneming. Intern portfoliomanagement en externe samenwerking met heel veel partners zijn daarbij noodzakelijk. Deze groei dient beheersbaar te zijn en te blijven. Dat is een hele opgave. Alle projecten moeten per jaarschijf helder in beeld worden gebracht. Dit jaar is hard gewerkt om dat voor 2009 tot op detailniveau uit te werken. Daar gaat Delfland op sturen.

Veel meer dan in het verleden moet Delfland prioriteiten stellen. Bijvoorbeeld in het Waterbeheerplan 2010 – 2015. Tot en met 2015 zijn op hoofdlijnen prioriteiten gesteld en wordt het jaarlijks investeringsvolume op een maximum van 95 miljoen euro vastgesteld. Aan de hand van het Waterbeheerplan 2010 - 2015 worden de jaarschijven 2010 en volgende jaren verder in detail uitgewerkt.

Ten slotte moet de bedrijfsvoering veranderen om te voldoen aan de eisen die bij onze maatschappelijke verantwoordelijkheid horen. Delfland realiseert zich dat de hoge en stijgende kosten die het beheer van ons watersysteem en de zuivering van afvalwater met zich meebrengen, uitstekend moeten worden beheerd. Zodat de lasten op een open en transparante wijze kunnen worden verantwoord.

De dijkgraaf,

Michiel van Haersma Buma

De belangrijkste kengetallen van deze begroting zijn:

	Rekening 2007	Begroting 2008 (oorspr.)	Begroting 2009
Exploitatiekosten (mln. euro's)	175,7	185,6	231,8
<i>Watersysteembeheer</i>			81,8
<i>Zuiveringsbeheer</i>			150,0
Exploitatieopbrengsten	179,6	178,5	194,0
<i>Watersysteembeheer</i>			76,8
<i>Zuiveringsbeheer</i>			117,2
Exploitatiesaldo	3,9	- 7,1	- 37,8
<i>Watersysteembeheer</i>			- 5,0
<i>Zuiveringsbeheer</i>			- 32,8
Personeelsformatie (fte)	522,5	530,5	558,6
Investeringsuitgaven (mln. euro's)	169,2	89,9	94,1

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	7
1. Programmaplan	9
A: Planvorming	11
B: Aanleg en onderhoud waterkeringen	14
C: Inrichting en onderhoud watersystemen	16
D: Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	18
E: Vergunningverlening en handhaving keur	22
F: Beheersing van lozingen	26
G: Heffing en invordering	30
H: Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	31
I: Bedrijfsvoering	33
J: Belastingopbrengsten	35
2. Paragrafen	37
2.1 Ontwikkelingen en afwijkingen	39
2.2 Uitgangspunten en normen	40
2.3 Incidentele baten en lasten	43
2.4 Kostentoerekening	44
2.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen	45
2.6 Waterschapsbelastingen	46
2.7 Weerstandsvermogen	50
2.8 Financiering	52
2.9 Verbonden partijen	54
2.10 Bedrijfsvoering	56
2.11 EMU-saldo	61
3. Begroting naar programma's en kostendragers (voor doorbel. bedrijfsvoering)	63
4. Begroting naar programma's en kostendragers (na doorbel. bedrijfsvoering)	67
5. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	71
6. Netto investeringen naar programma's en beleidsproducten	75
7. Berekening tarieven 2009	79

LEESWIJZER

Als gevolg van de nieuwe Waterschapswet is de begroting onderverdeeld in twee delen:

- Het programmaplan en de paragrafen bij de begroting;
- De exploitatiebegrotingen naar programma's, naar kostendragers en naar kosten- en opbrengstsoorten.

In hoofdstuk 1 worden alle programma's beschreven. Hier worden de doelstellingen voor 2009 beschreven en de maatregelen die worden genomen om deze doelstellingen te bereiken. Daarnaast worden de risico's per programma beschreven. Als gevolg van de invoering van het Waterschapsbesluit dient de meerjarenraming en de begroting vanaf 2009 te bestaan uit programmaplannen. De indeling van deze begroting is daarop aangepast. Deze indeling is vrijwel gelijk aan de indeling van de beleidsvelden.

In de paragrafen in hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten, de hoofdlijnen van het beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede financiële gevolgen van dat beleid beschreven.

In de eerste paragraaf komen de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar aan de orde. Hier wordt voornamelijk ingegaan op de internationale en nationale ontwikkelingen, beleidsvoornemens en actualiteiten die van belang zijn voor de besluitvorming over het beleid dat in de begroting is verantwoord.

De tweede paragraaf besteedt aandacht aan het gehanteerde salarispeil, autonome loonkostenontwikkeling en overige uitgangspunten en normen.

Omdat incidentele baten en lasten kunnen leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van baten en lasten en dus van de netto kosten, worden deze apart in de derde paragraaf vermeld.

In het kader van transparantie wordt de gehanteerde kostentoe rekeningssystematiek in paragraaf vier beschreven.

De toevoegingen en onttrekkingen in het komende begrotingsjaar van de overige vermogensbestanddelen, zoals de overige bestemmingsreserves en de voorzieningen, worden behandeld in paragraaf vijf.

In de paragrafen zes en zeven wordt aandacht besteed aan de waterschapsbelastingen en het weerstandsvermogen.

Als gevolg van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) zijn de waterschappen verplicht een financieringsparagraaf in de begroting op te nemen. Deze is opgenomen in paragraaf acht.

Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij wordt in paragraaf negen beschreven wat het financiële en het bestuurlijke belang is voor het waterschap.

In paragraaf tien komt de bedrijfsvoering aan de orde. Hier wordt met name ingegaan op de ondersteunende taken van het waterschap en de benodigde formatie-omvang voor het komende begrotingsjaar.

Tenslotte is in de laatste paragraaf een overzicht van het EMU-saldo opgenomen.

1. Programmaplan

1. PROGRAMMAPLAN

A: Planvorming

Omschrijving:

Binnen dit programma worden alle activiteiten verantwoord die behoren tot de planvorming, zoals Waterbeheerplan, Beheerplan waterkeringen, Thema- en gebiedsgerichte plannen en Plannen van derden. Het programma wordt in vier onderdelen verdeeld, te weten kennisontwikkeling en innovatie, beleidsontwikkeling, instrumenten en cyclische processen.

1. Kennisontwikkeling en innovatie

Doelstelling:

In 2009 staat het op orde brengen en houden van de kennisbasis over het watersysteem van Delfland ten behoeve van beleid, beheer en advisering derden centraal. Ten behoeve van advisering en calamiteiten wordt de kennis van het boezemsysteem vergroot.

Maatregelen:

In een aantal 'proeftuinen' worden in Haaglanden effectievere vormen van waterberging onderzocht. Deze onderzoeken leveren kennis op over het proces en de inhoud om dergelijke waterbergingen te kunnen realiseren. De bergingen zullen uiteindelijk ook daadwerkelijk worden gerealiseerd door subsidies uit bijvoorbeeld het onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. Voor alternatieve en innoverende waterbergingstechnieken zal een adviesloket worden geopend alsmede een systematiek voor de afweging van innovatieve technieken en de juridische borging ervan.

In het gebied van Delfland zijn een aantal kaden gevoelig voor droogte. Deze kaden worden vaak "veenkaden" genoemd. Voor een goed beheer en onderhoud van deze droogtegevoelige kaden is meer kennis nodig over hoe deze waterkeringen reageren op langdurige droogte. In het kader van de klimaatadaptatie wordt door Delfland aan dergelijke onderzoeken naar droogtegevoelige kaden meegewerkt. Om dijken te versterken worden ze vaak verbreed. Er zijn technieken in ontwikkeling om zonder dijkverbreding dijken te versterken. Onderzocht wordt of een pilot met één van deze technieken mogelijk is.

Delfland start in 2009 het onderzoeksprogramma Kaderrichtlijn Water (KRW) en neemt, in het kader van het Innovatie- en Synergieprogramma KRW, deel aan twee onderzoeksprojecten. In watergebiedstudies start Delfland met de uitwerking van ecologische doelen voor niet-KRW-wateren.

Risico's:

In verband met de onzekere situatie rond besluitvorming van proeftuinen waterkader Haaglanden over en het toekennen van subsidies, wordt het programma wellicht minder ambitieus en krijgt het een andere scope.

2. Beleidsontwikkeling

Doelstelling:

Het krijgen en houden van een actueel beoordelingskader van de beheerstaken van Delfland.

Maatregelen:

Ten behoeve van het voorkomen van wateroverlast, watertekort en grondwater zal Delfland zijn beleid op orde brengen en houden. Daartoe zal Delfland in 2009 onder meer de beleidsnota normering wateroverlast evalueren en zonodig bijstellen en een implementatieplan voor Klimaatadaptatie opstellen. De visie zoetwatervoorziening zal een vervolg krijgen onder andere in de vorm van een beleidsnota voor doorspoelen. Om haar invloed op de ontwikkelingen rond het Volkerak-Zoommeer te houden zal Delfland kiezen voor een actieve participatie.

De provincie draagt dit jaar een deel van haar taken voor wat betreft grondwater over aan Delfland. Ook een deel van het vaarwegbeheer taken wil de provincie overdragen. Ten aanzien van het vaarwegbeheer zal Delfland de consequenties van de overdracht in kaart brengen. Voor wat betreft de grondwatertaken zal Delfland grondwaterbeleid en een grondwaterverordening vaststellen en zullen afspraken worden gemaakt met de provincie en de gemeenten. De invulling van de Keur zal in 2009 vorm krijgen door naar verwachting twee beleidsnota's met bijbehorende beleidsregels. Deze vormen onderdeel van nota Integrale Inrichtingscriteria Wateren.

Met het uitwerken van financieel beleid voor keringen en waterkwaliteit zal het voorlopige bestuurlijke standpunt over de financiering van de kwantitatieve wateropgave worden omgezet in een definitief en integraal beleid. De Beleidsvisie Waterplannen uit 2004 wordt geëvalueerd en herzien om een beter kader te vormen voor de planprocessen met de gemeenten. Het aspect monitoring en evaluatie zullen een steviger plek krijgen.

In 2009 wordt een integrale visie omgaan met en beheren van waterkeringen opgesteld. Deze visie komt in de plaats van het beheerplan primaire waterkeringen. Het huidige beheerplan primaire waterkeringen 2005 – 2009 zal als gevolg van nieuwe wetgeving geen opvolger krijgen. Delfland acht een integrale visie noodzakelijk. Het gebied van Delfland is druk en vol. Het omgaan en het beheer van waterkeringen in dit gebied vraagt daarom veel zorgvuldigheid.

Volgend op deze visie zullen een aantal beleidsnota's worden opgesteld; deze beleidsnota's waren grotendeels reeds geprogrammeerd in het Waterbeheersplan (WBP) 3.

Delfland stelt in 2009 een emissiebeheersplan op en zet een beleidsmonitoringsstructuur op ten behoeve van de KRW. Delfland vertaalt de KRW-opgave in gebiedsplannen en stelt een beleidslijn op voor niet KRW-wateren.

Risico's:

Grondwater. Overdracht van taken kent vele risico's waar de komende twee jaar pas goed zicht op komt. Dit heeft te maken met inzicht in exacte omvang van de werkzaamheden die op ons afkomt, inzicht in huidige situatie ten aanzien van grondwateroverlast en de kwaliteit van het vergunningenbestand dat wordt overgedragen vanuit de provincie.

3. Instrumenten

Doelstelling:

Met het ontwikkelen en actualiseren van zijn instrumentarium kan Delfland relevante planvorming op effectieve manier toetsen en selecteren op bruikbaarheid.

Maatregelen:

De werking van een 'waterbank' of 'waterfonds' als alternatieve en effectieve financieringsvorm voor de wateropgave wordt onderzocht. Dit onderzoek is gericht op het in beeld brengen van randvoorwaarden en mogelijke organisatievormen, inclusief een reëel experimenteergebied.

Om te bepalen wat voor inzet Delfland op plannen van derden levert, afhankelijk van urgentie en noodzaak van de opgaven, wordt in 2009 een instrumentarium ontwikkeld.

Op basis van de landelijke Handreiking Watertoets zal de Handreiking Watertoets Delfland uit 2008 worden voorzien van een paragraaf 'maatschappelijke kostenanalyse'. Met uitvoering van deze paragraaf zal bij advisering en beoordeling van initiatieven óók de kosteneffectiviteit van maatregelen betrokken worden. De watertoets wordt KRW-proof gemaakt.

Risico's:

Geen.

4. Cyclische processen

Doelstelling:

Met het uitvoeren van cyclische processen houdt Delfland haar beheerstaken op orde.

Maatregelen:

Naast de hiervoor beschreven ontwikkelingen kent de sector een aantal acties, die als cyclisch bestempeld kunnen worden. Deze zijn overigens wat betreft capaciteitsbeslag en druk op de financiën niet minderwaardig aan deze nieuwe ontwikkelingen. Hierbij kan gedacht worden aan het onderhouden en actualiseren van waterplannen, het uitvoeren van accountmanagement, het doen van watergebiedstudies, opstellen van peilbesluiten, participeren in of stimuleren van plannen van derden, actualiseren van leggers, uitvoeren van veiligheidstoetsen, bewaken en onderhouden van rioleringsplannen en het uitvoeren van eerder ingestelde subsidieregelingen.

Risico's:

Geen.

B: Aanleg en onderhoud waterkeringen

Omschrijving:

Al vele eeuwen onderhoudt Delfland de kades in het gebied. Daartoe worden visuele inspecties uitgevoerd, grasbekledingen op kades gemaaid, kleine herstelwerkzaamheden uitgevoerd en wordt buitengewoon onderhoud (aanpassing profiel) uitgevoerd om de waterkeringen op vereiste leggerafmetingen te houden en te laten voldoen aan gestelde veiligheidseisen. Primaire waterkeringen en genormeerde regionale waterkeringen worden regelmatig getoetst en waar nodig worden verbeteringswerken uitgevoerd.

Doelstellingen:

1. Met het ontwikkelen en actualiseren van zijn instrumentarium kan Delfland zijn veiligheidsbeleid realiseren;
2. Het in 2009 volgens planning uitvoeren van een deel van de versterking van de zwakke schakels Delflandse kust (gereed 2013);
3. Het volgens planning uitvoeren van versterking regionale waterkeringen;
4. Inspecties, onderhoud en buitengewoon onderhoud worden volgens planning uitgevoerd om er voor zorg te dragen dat kades blijven voldoen aan de veiligheidseisen. Het onderhoud voldoet aan de gedragscode in de Flora- en faunawet.

Maatregelen:

Beheersinstrumenten waterkeringen

Op basis van de uitkomsten van de veiligheidstoetsing regionale waterkeringen uit 2008 wordt in 2009 een nieuw kadeverbeteringsprogramma regionale waterkeringen opgesteld. Het programma regelt een op systematische wijze op orde brengen van de Delflandse waterkeringen. Voor 2015 moeten de meest risicovolle regionale waterkeringen op orde zijn. In 2009 moet worden gerapporteerd over de veiligheid van de primaire waterkeringen. Primaire waterkeringen worden na elke toetsronde op orde gebracht, conform de prioritering van het rijk.

Versterking zwakke schakels kust

De werkzaamheden aan de Delflandse kust starten najaar 2008 en zijn volgens planning eind 2011 gereed.

De versterking van de zwakke schakel bij Scheveningen start naar verwachting eind 2009 en duurt tot 2013.

Versterking regionale keringen

Eind 2008 wordt het eerste deel (globale toetsing) van de regionale keringen afgerond. Hieruit volgen een aantal verbeteringswerken, die worden geprioriteerd. Start van nieuwe werken is niet eerder dan 2010. In 2009 worden de in juli 2008 al lopende projecten voortgezet. Bij de planvorming wordt naast veiligheid zoveel mogelijk rekening gehouden met andere belangen. Afronding van de werkzaamheden vindt zoveel mogelijk plaats voor 2015, met in overleg met de provincie een uitloop naar 2020.

Inspecties, onderhoud en buitengewoon onderhoud

Jaarlijks worden de waterkeringen geïnspecteerd. Resultaten hiervan vormen een basis voor de onderhoudsprogrammering. Het dagelijks onderhoud (maaien) vindt twee maal per jaar plaats, waarbij gewerkt wordt binnen de randvoorwaarden uit de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen.

Het programma voor buitengewoon onderhoud aan de kaden wordt jaarlijks vastgesteld en op de markt gezet. De werkzaamheden worden afgestemd met het verbeteringsprogramma.

Risico's:

Algemeen

Door middel van prioritering zijn de investeringsvolumes voor 2009 gemaximaliseerd en zijn maatregelen in tijd gezet. Nadere prioritering in het kader van het WBP dient plaats te vinden. Uit de toetsing van kadeverbeteringen en de watergebiedstudies volgen aanvullende maatregelen, die vervolgens steeds nadere prioritering vereisen om het investeringsvolume niet te groot te laten worden.

Zwakke schakels

Projecten zijn in de uitvoeringsfase 100 % subsidiabel. De voorbereidingskosten mogen voor maximaal 15 % van de uitvoeringskosten worden gedeclareerd. Deze moeten wel door Delfland worden voorgesloten. Het beschikbare krediet van twee miljoen euro (en de toezegging dat, als het nodig is, er nog eens twee miljoen euro beschikbaar is) lijkt vooralsnog voldoende.

Met de opdrachtnemer, de gemeente Den Haag, zijn wat betreft Scheveningen nog geen afspraken gemaakt over betalingen van Delfland aan de gemeente. Delfland loopt hier het risico de laatste 20 % van de uitvoeringskosten te moeten voorschieten.

De kosten in de voorbereiding voor het project Scheveningen lopen flink op. Er wordt op gestuurd dat de voorbereidingskosten niet 15 % van de uitvoeringskosten overschrijden, maar overschrijding is niet in geheel uit te sluiten. In dat geval moet Delfland hiervan mogelijk een deel dragen.

C: Inrichting en onderhoud watersystemen

Omschrijving:

Al vele eeuwen onderhoudt Delfland watergangen en kades, voert baggerwerkzaamheden uit, onderhoudt kunstwerken om de afvoer van water te waarborgen. De normale cyclische onderhoudsprocessen zoals baggeren, krozen en zuiveren, maaien van grasbekledingen op de kades, het onderhoud van natuurvriendelijke oevers, het onderhoud van gemalen en muskusrattenbestrijding, worden ook de komende jaren uitgevoerd.

Doelstellingen:

1. Het uitvoeren van Watersysteemonderzoek met de focus op waterkwaliteitsmonitoring;
2. Door middel van het uitvoeren van een goed beheer van peilen en onderhoud van watergangen en gemalen wordt er voor zorg gedragen dat de watersystemen op de juiste wijze blijven functioneren;
3. Met het ontwikkelen en actualiseren van haar instrumentarium kan Delfland zijn beleid ter voorkoming van wateroverlast of watertekort en op het gebied van grondwater op effectieve manier realiseren.

Meer specifiek geldt:

- De maatregelen uit het programma ABCDelfland worden volgens planning uitgevoerd;
- Het benodigde onderhoud aan de watergangen en waterbergingen (baggeren en krozen en zuiveren) en gemalen en monitoring wordt uitgevoerd volgens planning. Het onderhoud aan watergangen en waterbergingen voldoet aan de gedragscode in de Flora- en faunawet;
- Het project Technische Automatisering wordt conform planning uitgevoerd;
- In 2009 wordt een meetplan vastgesteld voor de monitoring van de waterkwantiteit.
- Grondwater pm.

Maatregelen:

Beheersinstrumenten watersystemen

Hiertoe zal in 2009 onder meer de legger waterlopen definitief worden vastgesteld en geïmplementeerd en zal het beheerplan voor het beheerregister worden afgerond en zal de uitvoering van start gaan.

Het instrument "waterbergingsbalans" zal als instrument om de realisatie van de waterbergingsopgave te monitoren worden ontwikkeld. De watergebiedstudies in Berkel en Delft worden afgerond terwijl de 3e watergebiedstudie van start zal gaan en de 4e wordt voorbereid.

Minimaal één waterakkoord zal worden herzien om ook deze als instrument actueel te houden. Voorts zullen vervolgonderzoeken in het kader van ABCDelfland en de waterplannen worden uitgevoerd.

Programma ABCDelfland

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) bepaalt doelen en normen voor het tegengaan van wateroverlast vanuit het oppervlaktewater. Hierover zijn met gemeenten afspraken gemaakt in de gemeentelijke waterplannen. De werkzaamheden om het systeem aan de landelijke normen te laten voldoen vinden plaats in het kader van het programma ABCDelfland.

In het kader van integrale watergebiedstudies wordt gekeken naar het meest gewenste grond- en oppervlaktewaterregiem. In dit kader vindt ook een herijking plaats van de wateropgaven in relatie tot nieuwe klimaatgegevens. Dit kan in de

periode leiden tot aanvullende maatregelen en deze moeten worden geprioriteerd ten opzichte van de reeds bekende maatregelen.

Bekeken wordt welke maatregelen uit de KRW meegenomen kunnen worden bij de uitvoering van het programma ABCDelfland.

Onderhoud watergangen, waterbergingen en kunstwerken

In relatie tot maatregelen in verband met de KRW wordt verder vormgegeven aan ecologisch onderhoud en de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers. Daarbij wordt bekeken hoe verdergaande samenwerking met gemeenten en derden (onder andere agrariërs) hieraan kan bijdragen. Ook wordt bekeken hoe middels onderhoud de visstand kan worden beïnvloed en in de gewenste richting kan ontwikkelen.

De Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen vraagt om een andere benadering van onderhoud als het gaat om termijnen en wijze van uitvoeren. In 2008 zijn belangrijke stappen gemaakt met het implementeren van de gedragscode. In 2009 wordt de implementatie afgerond en wordt een visie opgesteld van de betekenis van de gedragscode voor het onderhouden van het secundaire onderhoudssysteem door aangelanden.

Het nieuwe besluit Bodemkwaliteit heeft effect op de baggerwerkzaamheden. In dit kader is het nodig om met gemeenten afspraken te maken over meer afzetmogelijkheden van baggeren.

Monitoring waterkwantiteit

Voor de monitoring van oppervlaktewater wordt in 2009 een meetprogramma opgesteld dat het uitgangspunt is voor het inrichten en exploiteren van een meetnet in de periode 2009 - 2013.

Voortvloeiend uit het meetprogramma is eerder gestart met het project Technische Automatisering van de waterbeheersing. Dit behelst het uitbreiden van het digitale meetnet en het inrichten van een nieuwe meet- en regelkamer in Vlaardingen.

Onderhoud kunstwerken actieve waterbeheersing: gemalen

Vanaf januari 2009 is het correctief onderhoudsplan vervangen door het preventieve onderhoudsplan. Dit houdt in dat de gemalen per cyclus worden gerenoveerd of vervangen. De kans dat gemalen in korte tijd tegelijk onverwacht ingrijpend onderhoud nodig hebben, wordt zo verkleind. Met het preventief onderhoudsplan worden de kosten beter financieel beheersbaar en het voorkomt fluctuerende kosten.

Risico's:

Financiële risico's worden de eerste jaren binnen het product monitoring waterkwantiteit niet verwacht. De beheer- en onderhoudskosten van de monitoringsystemen nemen in de komende jaren af, terwijl de verbindingskosten significant toe gaan nemen. Op het gebied van de dagelijkse operationele monitoringaspecten worden bij de implementatie van het project Technische Automatisering geen noemenswaardige problemen verwacht. Een risico dat onderkend wordt is hoe tijdens waterbezwaarsituaties en andersoortige incidenten of calamiteiten, de twee naast elkaar functionerende systemen zich gaan gedragen en hoe Delfland hier organisatorisch gesteld staat.

Via prioritering zijn de investeringsvolumes voor 2009 gemaximaliseerd en zijn maatregelen in tijd gezet. Nadere prioritering in het kader van het WBP dient plaats te vinden.

D: Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken

Omschrijving:

De sector Zuiveringsbeheer is namens Delfland dé partner voor de belanghebbenden, betrokkenen in de afvalwaterketen én partner in de Publiek-Private Samenwerking (PPS) met Delfluent. Samenwerken met de partners in de afvalwaterketen, doelmatigheid en transparantie zijn centrale thema's. De ambities en strategie zijn verwoord in de visie op de afvalwaterketen 2010 - 2015. Deze visie vormt input voor het WBP. De periode 2009 - 2013 staat in het teken van het voorbereiden en realiseren van de volgende operationele doelen en activiteiten (gerubriceerd naar beleidsproducten) en vormen de basis voor de begroting.

Doelstellingen:

1. Er wordt voldaan aan de afnameverplichting die gezamenlijk wordt vastgesteld door Delfland en de gemeente. Voorts dient te worden voldaan aan de verplichtingen die voortvloeien uit het DBFO-contract;
2. Alle zuiveringstechnische werken voldoen aan de wettelijke verplichtingen en bestuurlijke afspraken;
3. De namens Delfland geplaatste en beheerde Individuele Afvalzuiveringsinstallatie (IBA) -inrichtingen presteren volgens de gestelde eisen en naar tevredenheid van belanghebbende;
4. De afname en verwerking van slib en reststoffen is geborgd tegen de geldende milieu- en kwaliteitseisen.

Maatregelen:

1. Getransporteerd afvalwater

Bouw en verwerving

In de periode 2009 – 2011 wordt het AHR leidingen en gemalen programma afgerond conform het investeringsprogramma. Deze werkzaamheden, in het kader van de wettelijke afvalwaterzuiveringstaak van Delfland, zullen na voltooiing bedrijfsklaar worden opgeleverd en, met toepassing van de voorwaarden van het tussen Delfland en Delfluent geldende DBFO contract, aan Delfluent ter beschikking worden gesteld. De verwijdering van vervallen leidingen zal in overleg met de gemeente Den Haag nader worden geprioriteerd. Er zal worden gezocht naar alternatieven en innovatieve toepassingen.

Voor de afvoer van het afvalwater uit de regio Berkel en Rodenrijs naar de nieuwe AWZI Harnaschpolder is in deze gemeente een nieuw rioleindgemaal gebouwd en een nieuwe persleiding aangelegd. Het collecteurriool Delft, dat onderdeel vormt van dit project, moet worden verbeterd. Naar aanleiding van de OAS Delft is (bestuurlijk) afgesproken dat onderzocht wordt of in plaats hiervan het aanleggen van een tweede collecteurriool wellicht meer voordelen voor alle partijen op kan leveren. Voor 2009 is een raming voor deze extra investering opgenomen.

Onderhoud

Dagelijks onderhoud geschiedt in Regio Noord conform het DBFO contract met Delfluent en in regio Zuid conform het eigen onderhoud managementsysteem. Het onderhoud van rioolgemalen van de gemeente Maassluis wordt conform de pilot samenwerkingsovereenkomst Maassluis gecontinueerd tegen vergoeding van de gemeente Maassluis. De pilot kent in 2008 een tussenevaluatie en zal in 2010 leiden tot een eindconclusie.

Beheer

In samenwerking met gemeenten worden de jaarlijkse afnameverplichting en de prognose van toekomstige afvalwaterhoeveelheden schriftelijk vastgesteld.

In het Leidingen Informatie Systeem (LIS) worden de actuele basisgegevens (locaties, afmetingen, materialen, capaciteiten, etc.) van de afvalwatertransportleidingen en rioolgemalen van Delfland bijgehouden. Het instrumentarium voor en de registratie en aantoonbaarheid van de afnameverplichtingen zullen in aanloop naar de Benchmark Zuiveringsbeheer (over het jaar 2009) worden verbeterd.

2. Gezuiverd afvalwater

Bouw en verwerving

Lopende investeringsprojecten op de AWZI's De Groote Lucht en Nieuwe Waterweg, worden afgerond en gerealiseerd volgens plan.

In 2009 wordt een project opgestart voor de aanpassing van het toegangscontrolesysteem op AWZI De Groote Lucht. Dit systeem moet resulteren in een adequate toegangscontrole en registratiesysteem.

Onderhoud

In Regio Noord wordt het dagelijks onderhoud volgens het DBFO-contract door Delfluent uitgevoerd. In Regio Zuid geschiedt dit conform het eigen onderhoudsmanagementsysteem.

In samenwerking met Delfluent is een Asset Management Systeem ontwikkeld en ingevoerd. In het kader van doelmatigheid en transparantie wordt in 2009 geëvalueerd en gepland in welke mate een vergelijkbaar systeem wordt ingevoerd ten behoeve van een efficiënter bedrijfsvoering.

Beheer

De zuiveringsprestaties worden door procesoptimalisatie verder verbeterd. De optimalisaties zijn gericht op minder energieverbruik en uitstoot van broeikasgassen, beperking van chemicaliëngebruik en hergebruik van effluent, zuiverings-slib en reststoffen.

De zuiveringsprestaties worden jaarlijks gerapporteerd in het milieujaarverslag en eenmaal per drie jaar vergeleken met andere zuiveringsbedrijven/waterschappen in de landelijke Benchmark Zuiveringsbeheer. In 2010 wordt deze Benchmark uitgevoerd over het jaar 2009. Er wordt in 2009 extra inspanning geleverd voor de rapportage ten behoeve van de Benchmark.

Door participatie in landelijke gremia wordt in een vroegtijdig stadium geanticipeerd op mogelijke nieuwe ontwikkelingen in de Europese en landelijke wet- en regelgeving.

In 2008 is een aanvang gemaakt met het opzetten van een procesdatamanagementsysteem voor de zuiveringsregio Zuid. Dit datamanagementsysteem heeft betrekking op het verkrijgen, verwerken, beheren en valideren van alle procesgegevens van de zuiveringstechnische werken. In 2009 zal dit datamanagementsysteem worden geïmplementeerd waardoor het gehele proces om te komen tot diverse interne en externe rapportages volledig inzichtelijk en auditeerbaar is.

Wvo-heffing effluent

In 2009 worden het tarief en de methode voor het berekenen van de heffing gewijzigd. Deze wijzigingen hebben marginale gevolgen voor de meerjarenbegroting. Door de in gebruik name van de omgebouwde en in capaciteit verlaagde AWZI Houtrust, wordt de Wvo-heffing vanaf 2009 aanzienlijk lager.

Samenwerking en innovatie

De samenwerking met Delfluent wordt verder verbeterd en vormgegeven binnen het programma 'Samenwerking Delfluent'. Op bestuurlijk niveau zijn hieromtrent afspraken gemaakt.

De zuiveringsprestaties worden door een innovatieprogramma en procesoptimalisatie verder verbeterd. Ze zijn gericht op minder energieverbruik en uitstoot van broeikasgassen, beperking van chemicaliëngebruik en hergebruik van effluent, zuiverings-slib en reststoffen.

De prestaties in het beheer en onderhoud van de gehele afvalwaterketen worden in samenwerking met gemeenten verbeterd door optimalisatiestudies van het afvalwatersysteem (OAS), gericht op vergroting van de transparantie en doelmatigheid in de afvalwaterketen. De afspraken worden vastgelegd in afvalwaterakkoorden.

Aan de wettelijke mogelijkheden om advies te geven op Waterbodembeschikkingen die door de gemeenten en provincie worden verleend, zal actief invulling worden gegeven. De adviezen richten zich op de bescherming en doelmatige werking van de AWZI's en de kwaliteit van het effluent.

In 2008 is het convenant Meerjarenafspraak energie-efficiency 2001-2020 (MJA-3) namens de waterschappen ondertekend door de Unie van Waterschappen. Doelstelling van het convenant is 2% energiereductie gedurende 15 jaar. In het kader hiervan zal Delfland in samenwerking met Delfluent in 2009 een energie besparingsplan opstellen.

IBA inrichtingen

Delfland houdt toezicht op het beheer en onderhoud van IBA's en monitoren en evalueren in 2009 de klanttevredenheid van betrokken gemeenten. In 2008 en 2009 worden ca. 300 IBA's opgeleverd en in onderhoud en beheer genomen door Delfland.

3. Slibverwerking door derden

Delfland levert een pro-actieve bijdrage als aandeelhouder van DRSH door participatie binnen het platform slibketen. Binnen dit platform levert Delfland ook een actieve bijdrage aan de uitvoering van optimalisatiestudies van de slibketen (bijvoorbeeld de studie naar mogelijkheden van terugwinning van fosfaat).

In 2008 is samen met DRSH een systeem getest voor de digitale registratie en verwerking van data met betrekking tot de slibhoeveelheden en slibtransporten. In 2009 zal Delfland in samenwerking met Delfluent dit systeem invoeren bij alle zuiveringen.

Op dit moment zijn er gesprekken gaande over verdere samenwerking tussen DRSH en andere (slib)verwerkers.

Risico's:

Persleiding tussen gemaal Morsestraat en AWZI Houtrust

De leiding tussen gemaal Morsestraat en de AWZI Houtrust is meer dan 100 jaar oud. De leiding is momenteel minder belast dan in het contract is opgenomen. Er bestaat onzekerheid in hoeverre de leiding belastbaar is bij verhoging van de capaciteit. Risico op schade tot de contractuele capaciteit ligt bij Delfluent. Indien de leiding schade oploopt bij belasting op de verhoogde capaciteit die naar aanleiding van de OAS Houtrust in gemaal Morsestraat is gerealiseerd, dan ligt het risico bij Delfland. In overleg met Delfluent worden in 2009 afspraken gemaakt over beheers- en/of preventieve maatregelen.

Indexering dienstverleningsvergoeding

De ontwikkeling van de dienstverleningsvergoeding is overeenkomstig het DBFO contract en verwerkt in de meerjarenbegroting. De vergoeding bestaat uit een vast en een variabel deel. Het variabele deel wordt beïnvloed door een aantal kengetallen, gebaseerd op het gezuiverde volume en de zuiveringsprestaties. Over de volledige dienstverleningsvergoeding vindt indexering plaats op basis van een zestal CBS/CROW indexcijfers. Voor de begroting 2008 is gekeken naar de trendontwikkeling van de afgelopen jaren, waarbij blijkt dat de werkelijke indexen voor 2008 hoger waren dan de trendontwikkeling van de afgelopen jaren. Derhalve is voor de meerjarenraming 2009 tot en met 2013 gerekend met het hogere indexcijfer uit 2008. De indexontwikkeling voor de komende jaren is moeilijk in te schatten.

Vervallen leidingen in de Haagse regio

De vervallen leidingen vanuit het AHR transportstelsel dienen volgens afspraak met de gemeente Den Haag door Delfland te worden verwijderd. De eerste ramingen voor dit uit de ondergrond verwijderen van de leidingen bedragen circa 31 miljoen euro. Samen met de gemeente Den Haag wordt onderzoek gedaan naar de hergebruik mogelijkheden van deze vervallen leidingen. De overtuiging is dat maatschappelijke kosten te besparen zijn door tot hergebruik voor deze leidingen te komen.

E: Vergunningverlening en handhaving keur

Omschrijving:

Binnen dit programma worden alle activiteiten met betrekking tot vergunningverlening en handhaving van de keur verantwoord. Het gaat hierbij om het reguleren van activiteiten die de waterstaatkundige infrastructuur van het gebied beïnvloeden. Dit zowel op het gebied van waterkeringen als waterhuishouding. Verder vindt er toezicht plaats door middel van (geplande) controles op afgegeven vergunningen maar ook door middel van surveillance of naar aanleiding van binnenkomende meldingen van collega's, schouwmeesters en externen.

Een belangrijk toezichtinstrument in dit kader is de schouw waarmee periodiek wordt gecontroleerd of onderhoudsverplichtingen door de ingelanden worden nageleefd. Naast de 'harde' instrumenten van vergunningverlening en handhaving wordt ook binnen dit programma gebruik gemaakt van de communicatie en beïnvloedingsinstrumenten om onder andere regels en verplichtingen onder de aandacht te brengen.

Doelstellingen:

De prioriteiten binnen dit programma zijn voor een deel afhankelijk van de prioriteiten die worden gesteld in andere taakvelden. Dit wordt nader uitgewerkt in het komende WBP en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Zeker in het jaar 2009 kan dit, in combinatie met de gevolgen van de komende wetsontwikkelingen (De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Waterwet), invloed hebben op de realisatie van de doelstellingen en/of leiden tot tussentijdse aanpassing van deze doelstellingen.

1. Binnen wettelijke en afgesproken termijnen afhandelen van aanvragen om een vergunning in het kader van de Keur Delfland 2008, de Wet op de waterhuishouding en de vigerende Peilbesluiten. Naar verwachting zijn dit circa 1400 besluiten;
2. Het houden van toezicht op verleende vergunningen op basis van een in 2009 door het college vast te stellen probleemanalyse en prioritering. Het huidige toezichtniveau heeft in 2008 erg onder druk gestaan van het grote aantal vacatures. De verwachting is dat in 2009 circa 1200 controles kunnen worden uitgevoerd;
3. Het organiseren en afhandelen van de schouw voor zowel polder als boezemwateren en waterkeringen voor zover derden onderhoudsplichtig zijn voor deze objecten;
4. Het adequaat implementeren van een nieuwe en aangepaste wet- en regelgeving binnen de werkprocessen;
5. Het professionaliseren van de handhaving van de Keur. Dat wil zeggen dat de keurhandhaving op 1 juli 2009 aan dezelfde criteria voldoet als de milieuhandhaving. Een en ander zoals door het college is besloten;
6. Het per 1 januari 2009 realiseren van de overdracht van de afgifte van 'vaarvergunningen' van belastingen naar Vergunningen & Handhaving (V&H). Dit in combinatie met de afgesproken verbeterlagen op het gebied van communicatie en digitale dienstverlening;
7. Het vóór het vaarseizoen implementeren van de door het college vastgestelde maatregelen op het gebied van nautisch beheer zoals het vaststellen van beleidsregels, het nemen van verkeersbesluiten en het realiseren van vaarwegbebording;
8. Het verder implementeren van het strandbeleid wat inhoudt dat met ingang van het strandseizoen 2009 alle exploitanten beschikken over individuele vergunningen en dat, indien kustversterking heeft plaatsgevonden, de exploitanten voldoen aan het gestelde beleid in de strandnota.

Maatregelen:

Regulering

In 2009 en volgende jaren wordt een stabiel aantal Keurvergunningaanvragen verwacht. De raming is gebaseerd op de gemiddelde aantallen van de afgelopen twee jaar: 1200 stuks per jaar. Ter vergelijking, vijf jaar geleden werden 750 aanvragen ingediend. In het proces van vergunningverlening heeft (voor)overleg met de aanvrager in veel gevallen meer betekenis gekregen. Zeker in gevallen waarin waterstaatkundige belangen in het geding zijn, kan een dergelijk overleg vaak bijdragen aan het bereiken van een oplossing die (beter) vergunbaar is.

Naast het continu verbeteren van het werkproces en de verdere implementatie van het informatie- en workflowsysteem Intwis/VHIS, wordt in 2009 ook verder gewerkt aan het opstellen van algemene regels voor kleine objecten (bijvoorbeeld kleine steigers en 'straatmeubilair'). Hiermee wordt de administratieve last, zowel voor Delfland als voor de aanvragen, verminderd. Het invoeren van algemene regels gebeurt stapsgewijs om ervaring op te kunnen doen en tussentijds te kunnen evalueren. In 2009 wordt de eerste 'set' algemene regels vastgesteld. Door het effectief inzetten van nieuwe algemene regels en beleidsregels kan met behulp van prioritering de vergunningdruk worden gereguleerd.

In de afgelopen jaren is Delfland gestart met het actief informeren over bestaande en nieuwe regelgeving. Dit wordt voortgezet en uitgebreid waarbij ook wordt aangesloten bij ambities rondom digitale dienstverlening.

Wet- en regelgeving

Met ingang van 1 januari 2008 werkt Delfland met de nieuwe Keur. De komst van de nieuwe Waterwet (medio 2009) kan overigens wel weer gevolgen hebben voor de inhoud van de Keur.

Het bevoegd gezag ten aanzien van beheer van grondwater gaat over van provincie naar waterschappen. Deze taakverschuiving leidt tot (wijziging van) regelgeving. De keuze daarbij is het vaststellen van een specifiek op grondwater gerichte verordening of het opnemen in de Keur.

In 2009 wordt zorggedragen dat nieuwe wet- en regelgeving adequaat wordt geïmplementeerd en dan tijdig wordt geanticipeerd op de ontwikkelingen in de komende jaren.

Toezicht, Handhaving Keur

- Uitvoering

Bij grote werken neemt begeleiding en toezicht tijdens en na de uitvoering van de werken een belangrijke plaats in. Bij dat soort werken is minimaal één controlebezoek tijdens de uitvoering nodig. Bij oplevering van het werk vindt eindcontrole plaats. In de praktijk van grote werken neemt de uitvoering een langere tijdsperiode in beslag en zijn meerdere controlebezoeken per vergunning nodig. Verder wordt door middel van surveillance in het gebied en het verder uitbouwen van de oog- en oorfunctie van interne en externe collega's en schouwmeesters toezicht gehouden op het voorkomen van ongewenste situaties.

- Professionalisering

Zoals vastgelegd in het WBP3 en conform de met de directie en het college gemaakte afspraken in het kader van de doorontwikkeling van de organisatie, is in 2008 een plan van aanpak gemaakt om de handhaving van de Keur verder te professionaliseren en te laten voldoen aan dezelfde eisen en criteria als waaraan de milieuhandhaving dient te voldoen.

In 2008 is een zogenaamde 'nulmeting' uitgevoerd en is een verbeterplan opgesteld. Dit plan is in het najaar van 2008 door het college vastgesteld.

Aangezien er de afgelopen jaren al veel verbeteringen zijn doorgevoerd, blijven de verbeteracties beperkt en wordt het grootste deel in 2008 geïmplementeerd. In 2009 vindt verdere uitwerking plaats. Vooral de verdergaande functiescheiding tussen

vergunningverlening en handhaving en de kennisoverdracht zijn zaken die nog doorlopen naar 2009.

De belangrijkste acties vanuit dit traject zijn:

- Het opstellen van een probleemanalyse voor de keurhandhaving;
- Het opstellen van een meerjarenuitvoeringsprogramma handhaving. Dit in samenhang met milieuhandhaving en handhaving 'nautisch beheer';
- Het aanpassen van de handhavingsstrategie;
- Het opstellen en aanpassen van protocollen;
- Het aanbrengen van een organisatorische scheiding tussen het vergunningverlenings- en het handhavingsproces.

Vooraf dit laatste punt vergt een zorgvuldige implementatie om het verlies aan kennis te voorkomen en de continuïteit van de werkzaamheden niet in gevaar te brengen.

Waterkeringen

De ontwikkelingen binnen het taakveld Waterkeringen hebben ook de komende jaren consequenties voor de werkzaamheden op het terrein van reguleren en houden van toezicht.

Aanleidingen om op dit taakveld de regulering- en toezichtactiviteiten te intensiveren zijn:

- Delfland blijft geconfronteerd met een toenemend aantal vergunningaanvragen binnen dit taakveld;
- Aantasting van profiel en stabiliteit van een waterkering door derden betekent een risico voor de belangen die beschermd worden door die waterkering;
- Er is grote druk om de ruimte die nodig is voor waterkeringen te benutten voor andere doeleinden (bijvoorbeeld woningbouw, leidingtracés);
- Als gevolg van de huidige normering en ontwerpisen is het niet altijd mogelijk om in gebiedsspecifieke situaties tot adequate oplossingen te komen;
- Het nieuwe beleid met betrekking tot bouwen op veenkaden vraagt om intensief toezicht om monitoring en evaluatie mogelijk te maken.

De noodzaak om de vergunningverlening en de preventieve én repressieve handhaving te intensiveren is om bovenstaande redenen groot.

Schouw

Een belangrijke activiteit in het kader van de kerntaak 'Regulering en Toezicht' vormt de schouw.

In 2005 is de volgende definitie van het begrip 'schouw' door het college vastgesteld: 'Schouw is het aangekondigde toezicht op de in de Reglementen van Delfland, Algemene Keur van het Hoogheemraadschap van Delfland, Leggers en Vergunningen vastgelegde onderhoudsplicht aan wateren en waterkeringen binnen het beheersgebied van het Hoogheemraadschap.'

Om deze vorm van toezicht gecoördineerd uit te voeren en te professionaliseren is de aansturing van alle schouwprocessen (bestuurlijke en ambtelijke schouw) ondergebracht bij het schouwcoördinatiepunt. De professionalisering van de schouw heeft ook de komende jaren nog het effect dat het aantal geconstateerde overtredingen toeneemt. De verwerking van die constatering vormt een grote belasting voor de sector V&H. De afgelopen periode zijn al veel verbeteringen in het proces doorgevoerd die hebben geleid tot een sneller en slagvaardiger optreden. Keerzijde daarvan is dat de belasting voor het team Handhaving hiermee aanzienlijk is toegenomen. Eind 2008 vindt een evaluatie plaats. Eventuele verbeterpunten worden zo mogelijk in 2009 geïmplementeerd.

Nautisch beheer en vaarwegbeheer

In 2008 is een aantal beleidsdocumenten vastgesteld om Delflands taak als Nautisch beheerder nader invulling te geven. De implementatie van de beleidsregels en de verkeersbesluiten vindt plaats in 2009. Ook het afgeven van de zogenaamde 'motorvaartvergunningen' is per 1 januari 2009 overgedragen van belastingen naar V&H.

Eind 2009:

- is de afgifte van motorvaartvergunningen geheel geïmplementeerd in de werkprocessen van V&H waarbij de aanvraag door de burger via internet kan plaatsvinden;
- zijn de, eind 2008 door het college genomen, verkeersbesluiten geïmplementeerd;
- is de samenwerking met de gemeenten en de provincie verder uitgebouwd, zowel beleidsmatig als uitvoerend. Verder wordt regelgeving nader op elkaar afgestemd en worden overbodige en tegenstrijdige regels aangepast of opgeheven;
- heeft het toezicht plaatsgevonden conform het door het college vastgestelde beleid;
- is alle regelgeving en voorlichting, in samenwerking met gemeente en provincie rondom nautisch beheer intensief gecommuniceerd, zowel digitaal als via foldermateriaal.

In 2009 worden met de provincie de gesprekken voortgezet en geïntensiveerd om te komen tot een overdracht/aanwijzing van de beheerstaak voor de vaarwegen in het gebied van Delfland. Dit is het zogenaamde 'vaarwegbeheer'. Deze taak wordt in eerste instantie opgepakt vanuit het taakveld 'planvorming' met intensieve ondersteuning vanuit dit taakveld.

Risico's:

Personele bezetting

Dit is een risico dat voor een groot gedeelte van de organisatie geldt. Binnen dit taakveld is er echter sprake van chronische onderbezetting die slechts beperkt door inhuur kan worden gecompenseerd. Naast de kwantitatieve onderbezetting, is er ook sprake van kennisverlies door het vertrek (zowel intern als extern) van ervaren/deskundige medewerkers. Er wordt enerzijds gezocht naar creatieve wervingsmogelijkheden. Anderzijds wordt in 2009 gezien of het door bijvoorbeeld verdere functiedifferentiatie mogelijk is kundige medewerkers langer vast te houden

Ontwikkelingen wet- en regelgeving

Ten tijde van het opstellen van dit document zijn de gevolgen van de wijzigingen op het gebied van wet- en regelgeving nog niet duidelijk. Hierbij moet gedacht worden aan de Waterwet (grondwater, watervergunningen, algemene regels, samenloop van bevoegdheden), maar ook aan de Wabo (één loketgedachte enzovoort). De ontwikkelingen worden intensief gevolgd om zoveel mogelijk te anticiperen.

Organisatieontwikkeling

De verdere ontwikkeling van de organisatie kan leiden tot aanpassing van werkprocessen en/of taakverdeling. De benodigde tijd om veranderingen te realiseren kan invloed hebben op de realisatie van de doestellingen.

F: Beheersing van lozingen

Omschrijving:

Het beheersen van lozingen richt zich op iedereen (burgers, bedrijven en overheden) die loost op het oppervlaktewater en iedereen die invloed heeft op het lozingsgedrag van lozers op het oppervlaktewater. Onder dit programma vallen alle activiteiten die betrekking hebben op het beheersen en reguleren en handhaven van directe en indirecte emissies naar oppervlaktewater. Het gaat hierbij niet alleen om puntbronnen vanuit de industriële en agrarische sector, maar ook om diffuse bronnen en emissies uit rioolstelsels. Naast instrumenten als beleidsontwikkeling, vergunningverlening en handhaving gaat het hierbij ook om communicatie, beïnvloeding en stimulering van doelgroepen. De kernactiviteiten van het beheersen van lozingen zijn:

- i) Reguleren van emissies vanuit wet- en regelgeving;
  - (1) voorbereiden van besluiten op aanvragen voor vergunningen;
  - (2) in behandeling nemen en beoordelen van meldingen.
- ii) Handhaven van wet- en regelgeving;
  - (1) toezicht houden op gereguleerde lozingen;
  - (2) opsporen van illegale en/of ongereguleerde lozingen;
  - (3) repressief optreden tegen ongewenste situaties;
  - (4) behandelen van meldingen en klachten over onder andere verontreinigingen.
- iii) Beïnvloeden van lozers en aanverwante partijen;
  - (1) voorlichting;
  - (2) uitleg van regels;
  - (3) stimuleringsmaatregelen.
- iv) Maken en beïnvloeden van beleid met betrekking tot emissies;
  - (1) adviseren van het bestuur over het uitoefenen van de 'bevoegd-gezag-rol';
  - (2) actief lobbyen om kwaliteit van het oppervlaktewater op de agenda te zetten en te houden;
  - (3) adviseren (direct of indirect, bijvoorbeeld via UvW) van wetgevers over het opstellen en wijzigen van wet- en regelgeving.
- v) Adviseren over heffingen;
  - (1) adviseren van de afdeling belastingen van Delfland over de op te leggen verontreinigingsheffing (in dit kader worden tevens meet- en bemonsteringsbeschikkingen opgesteld om de verontreinigingsheffing van bedrijven te bepalen).

Naast deze kernactiviteiten wordt er ook verkennend onderzoek uitgevoerd met betrekking tot de mogelijkheden tot terugdringen van emissies.

De belangrijkste ontwikkelingen voor de komende jaren binnen dit programma zijn:

Nieuwe wet- en regelgeving

De komst van de nieuwe Waterwet (medio 2009) en de Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) leiden tot een verandering en verschuiving van verantwoordelijkheden en taken tussen overheden. Vooral over de indirecte lozingen wordt vergaand samengewerkt met gemeenten, milieudiensten en provincie. Daarbij komt onder meer aan de orde:

1. de overdracht van grondwatertaken (van de provincie);
2. de overdracht van (het bevoegde gezag van) de indirecte lozingen aan de gemeente en de provincie;
3. advisering over de directe lozingen (aan de gemeente en de provincie);
4. aansluiting op het gemeenteloket.

In 2008 is gewerkt aan een AMvB voor Lozingen buiten Inrichtingen en een AMvB Landbouw. Het Besluit Landbouw wordt later van kracht. De ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd. De consequenties daarvan worden in beeld gebracht (zoals het aanpassen van sjablonen, werkmethoden en registratiesystemen).

Van regulering naar emissiebeheer breed

Er zijn minder mogelijkheden om met vergunningen emissies (lozingen) terug te dringen. De landelijke ontwikkeling is het opstellen van veel meer algemene regels. Wel heeft Delfland de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften vast te stellen zodat de huidige waterkwaliteit gelijk blijft. Voor een verdere terugdringing van emissies naar het oppervlaktewater worden andere instrumenten ontwikkeld, bijvoorbeeld communicatie, voorlichting, stimulering (subsidie, deelname aan projecten) en beïnvloeding van ander overheden. Ook zet Delfland in op beïnvloeding van landelijk en lokaal beleid en regelgeving, onder meer door deelname aan landelijke project- en klankbordgroepen. Verder wordt de aandacht gericht op diffuse emissies. Omdat deze niet of moeilijk te beïnvloeden zijn via regulering, ontwikkelt Delfland alternatieve instrumenten zoals voorlichting - om het bewustzijn van waterkwaliteit te vergroten - en subsidies. Ook verschuift een deel van de activiteiten van vergunningverlening naar handhaving.

Glastuinbouw

Delfland heeft landelijk gezien de meeste glastuinbouw (33 % van Nederland) in zijn beheersgebied, zowel qua oppervlakte als hoeveelheid bedrijven. Vanwege het grote belang participeert Delfland in Unieverband actief in beleidsontwikkeling met de departementen V&W, VROM en LNV. Het waterschap werkt samen met de Glami-partijen aan het opstellen van emissienormen. Deze normen zijn in 2010 van kracht. Dit traject loopt gelijk met het opstellen van de maatregelpakketten voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

Deregulering en terugdringing administratieve lasten

In het kader van het terugdringen van administratieve lasten voor burger en bedrijfsleven, is er een ontwikkeling die leidt tot minder individuele vergunningen en meer algemene regels. Hoewel het in een aantal gevallen mogelijk is om door middel van maatwerk nadere voorschriften te stellen, is er over de gehele linie sprake van deregulering. Het bovenstaande leidt tot:

- per saldo minder reguleringsmogelijkheden voor een aantal lozingen waardoor, zoals hierboven aangegeven, ook gebruik gemaakt moet (gaan) worden van andere instrumenten (voorlichting, beïnvloeding);
- een gedeeltelijke verschuiving van vergunningverlening naar handhaving. Door het wegvallen van vooroverleg en de korte proceduretijden wordt het bevoegd gezag in een later stadium geconfronteerd met ongewenste situaties die dan in het toezicht- en handhavingproces moeten worden gecorrigeerd.

Doelstellingen:

1. Het binnen de gestelde termijnen afhandelen van lozingsvergunningen en -meldingen en het stellen van maatwerkvoorschriften Activiteitenbesluit;
2. Het adequaat, binnen de wettelijke termijnen, behandelen van aanvragen voor Vwo-vergunningen;
3. Het tot en met 2010 actualiseren van bestaande vergunningen vanuit onder andere het Activiteitenbesluit;
4. Werkafspraken met gemeenten en provincie over verantwoordelijkheden en taken en adviesrol in het kader van onder andere indirecte lozingen en het activiteitenbesluit;
5. Het toetsen van gemeentelijke rioleringsplannen;
6. Het uitvoeren van de subsidieregelingen voor waterkwaliteitsspoor en het emissiespoor buitengebied;
7. Het uitvoeren van de in het meerjarenprogramma vastgelegde controle inspanningen;
8. Adequaat en conform de handhavingstrategie optreden tegen ongewenste situaties;
9. Het verder uitbouwen van de handhavingssamenwerking met onder andere de provincie, de in liggende gemeenten en de buurwaterschappen.

Maatregelen:

Emissiebeheerplan

Delfland stelt in 2009 het Emissiebeheerplan op dat visie en kader geeft aan het emissiebeheer. Dit plan bevat de maatregelen en instrumenten om naast regulering verder te kunnen gaan in het terugdringen van emissies naar het watersysteem. Nagegaan wordt waar in de planvorming en de waterketen emissiebeheer verbeterd kan worden en wie welke rollen daarbij hebben. Trekker van dit plan is het team Emissiebeheer waarbij intensief wordt samengewerkt met onder andere WSK, Handhaving en WRO.

Regulering van emissies

Het aantal vergunningen vanuit de Wvo neemt steeds verder af. Evenals 2008 is voor 2009 de prognose 35 vergunningen. In verband met de actualisatie worden naar verwachting 70 vergunningen gewijzigd en 40 ingetrokken. Het aantal meldingen vanuit het Activiteitenbesluit neemt naar verwachting toe tot circa 100 in 2009. In 90 gevallen wordt naar verwachting maatwerk gesteld. Het aantal meldingen glastuinbouw blijft naar verwachting gelijk op circa 100. In 2009 wordt het Besluit Bodemkwaliteit geïmplementeerd.

Emissiebeheer breed

Vanuit haar voorlichtende taak verschijnt vier keer per jaar het informatiebulletin Water & Glas. Dit wordt conform de bestuurlijke afspraken en door de positieve resultaten gecontinueerd. Verder wordt de rol van het Informatiepunt Glastuinbouw verder uitgebreid. Er loopt een voorlichtingsproject voor volkstuinders. Gemeenten die onkruidbestrijdingsmiddelen toepassen, worden samen met WUR bezocht waarbij wordt gezocht naar mogelijkheden om de emissie te beperken.

Delfland participeert in het project Telen met Toekomst, waarin in de Woudse Droogmakerij wordt gemonitord. In het project gericht meten in het glastuinbouwgebied is het doel het achterhalen van emissies die een (te) hoge overschrijding geven van de norm. Delfland is voorzitter van de stuurgroep Glami (Glastuinbouw en Milieu) om landelijk invloed uit te oefenen op het tot stand komen van nieuwe normen. Ook participeert Delfland in het bestuur van de Uitvoeringsorganisatie Integrale Milieutaakstelling (UO-IMT).

Toetsen Rioleringsplannen

Gemeenten moeten voor 2013 een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan vaststellen. De samenhang tussen riolering, grondwater en oppervlaktewater, en de opgaven die daar liggen wordt in samenwerking tussen gemeente en waterschap aangepakt. Naar verwachting leidt dit tot een intensievere samenwerking, met een grotere rol van het waterschap aan de voorkant van het proces.

Subsidies lozingen

Vanaf 2010 is de bijdrageregeling emissies buitengebied voor de gemeente Westland afgelopen. Ook de subsidie waterkwaliteitsspoor is in 2009 afgelopen. Riolering buitengebied en afkoppelen blijven nog bestaan, maar naar verwachting veranderen deze regelingen. Mogelijk leidt intensievere en meer integrale samenwerking met gemeenten tot andere bijdrageregelingen.

Handhaving

De handhavingsinspanningen worden verder gecontinueerd waarbij conform het meerjarenplan, de probleemanalyse en de handhavingsstrategie de inspanningen zoveel mogelijk gericht worden op de achterblijvende 'lozers'. Het gaat hierbij zowel om gedrag (niet-nalevers), als om de lozers met een (potentieel) grote emissie.

Op het gebied van de indirecte lozingen wordt ingezet op het verder uitbouwen van de samenwerking met provincie en gemeenten om de noodzakelijke bescherming van de zuiveringstechnische werken en de kwaliteit van het in- en effluent te kunnen verzorgen.

De samenwerking met de gemeenten op het gebied van het toezicht op de glastuinbouwsector wordt, waar mogelijk, geïntensiveerd.

In 2008 heeft Delfland, bij wijze van pilot, de glastuinbouwcontroles in het beheersgebied van waterschap Hollandse Delta uitgevoerd. De 100 uitgevoerde controles en het proces worden eind 2008 geëvalueerd. Gezien de positieve resultaten tot nu toe, wordt verwacht dat de samenwerking wordt voortgezet.

Risico's:

Personele bezetting

Dit is een risico dat voor een groot gedeelte van de organisatie geldt. Binnen dit taakveld is er echter sprake van chronische onderbezetting die slechts beperkt door inhuur kan worden gecompenseerd. Naast de kwantitatieve onderbezetting, is er ook sprake van kennisverlies door het vertrek (zowel intern als extern) van ervaren/deskundige medewerkers. In 2009 wordt er enerzijds gezocht naar creatieve wervingsmogelijkheden, en anderzijds bezien of, door bijvoorbeeld verdere functiedifferentiatie, mogelijk is kundige medewerkers langer vast te houden

Ontwikkelingen wet- en regelgeving

Ten tijde van het opstellen van dit document zijn de gevolgen van de wijzigingen op het gebied van wet- en regelgeving nog niet duidelijk. Hierbij moet worden gedacht aan de Waterwet (grondwater, watervergunningen, algemene regels, samenloop van bevoegdheden), maar ook aan de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) (één loketgedachte enzovoort). De ontwikkelingen worden intensief gevolgd om zoveel mogelijk te anticiperen.

Organisatie-ontwikkeling

De verdere ontwikkeling van de organisatie kan leiden tot aanpassing van werkprocessen en/of taakverdeling. De benodigde tijd om veranderingen te realiseren kan invloed hebben op de realisatie van de doelstellingen.

G: Heffingen en invordering

Omschrijving:

Op dit beleidsveld worden de kosten en opbrengsten verantwoord die verband houden met het heffen en invorderen van de waterschapsbelastingen, het verwerken van verzoek-, bezwaar- en beroepschriften met betrekking tot die aanslagen, de betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen.

Doelstelling:

Het doel is om belastingen van Delfland juist en tijdig op te leggen, (kwijtscheldings) verzoek-, bezwaar- en beroepsschriften binnen de daarvoor gestelde termijnen juist af te doen, zorg te dragen voor het juist en tijdig verwerken van (terug)betalingen en het door middel van (dwang)invorderingsmaatregelen volgens de wet invorderen van te late betalingen. Het streven is te komen tot een belastingafdeling met een excellente dienstverlening aan de burger.

Maatregelen:

Samenwerking

Komende jaren staan in het teken van de ontwikkelingen met betrekking tot de mogelijke samenwerking op belastinggebied met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en overige partijen.

Gecombineerde aanslagoplegging

Momenteel worden de mogelijkheden onderzocht om vanaf 2009 de aanslagoplegging van de zuiveringsheffing voor de woningen en de ingezetenenomslag (gebruikersbelasting) te combineren met de watersysteemheffing (eigenarenbelasting). De verwachting is dat ongeveer 200.000 aanslagen hiervoor in aanmerking komen. Dit levert in eerste instantie een kostenbesparing op van 80.000 euro aan portokosten. Dit leidt tevens tot een besparing van de drukwerkkosten. Deze besparing wordt aangewend om het drukwerk in verband met de invoering van de nieuwe Waterschapswet te financieren.

Waterschapshuis

In 2009 wordt nog gewerkt met het huidige belastingsysteem. Afhankelijk van de ontwikkelingen met betrekking tot de mogelijke samenwerking, wordt op zijn vroegst in 2010 overgestapt naar het systeem van het Waterschapshuis. Vanaf 2009 worden wel al bedragen in rekening gebracht door het Waterschapshuis.

Callcenter

Per 1 juli 2009 loopt het contract met het huidige callcenter af. Ook hier geldt, dat afhankelijk van de ontwikkelingen met betrekking tot de mogelijke samenwerking, wordt beslist of, en zo ja, op welke manier met een callcenter wordt doorgegaan. De nieuwe tarieven zijn hoger.

Dwanginvordering

Bij de dwanginvordering zijn in het kader van het project 'financiële schoonmaak' een aantal dwanginvorderingsacties in gang gezet. De verwachting is dat deze acties ook de komende jaren plaatsvinden. De kosten voor 2009 bedragen 565.000 euro. De opbrengst van dwanginvordering wordt geraamd op 1.500.000 euro per heffingsjaar.

Invorderingsrente

Vanaf 2009 wordt een start gemaakt met het in rekening brengen van invorderingsrente. Voorzichtige schattingen laten zien dat hiermee een extra opbrengst van 70.000 euro wordt behaald.

Risico's:

Vooralsnog worden er geen materiële financiële risico's binnen dit programma verwacht.

H: Bestuur, externe communicatie en calamiteitszorg

Omschrijving:

Binnen dit programma worden alle activiteiten verantwoord die behoren tot de activiteiten van het bestuur, het bureau Bestuur & Communicatie en het team Calamiteitszorg.

Doelstellingen:

1. Zorgdragen voor communicatie en ondersteuning van het bestuur die bijdraagt aan de realisatie van de geformuleerde beleidsdoelstellingen;
2. Onderhouden en verder uitbouwen van het calamiteitszorgsysteem van Delfland en het verstevigen van het fundament onder de crisisbeheersing van Delfland met een hechte verankering in de veiligheidsregio's.

Maatregelen:

Bestuur & Communicatie:

De meerjarenbegroting van bureau Bestuur & Communicatie (B&C) laat een stijgende tendens zien door ontwikkelingen op vijf gebieden.

Doorontwikkeling B&C

De doorontwikkeling van B&C is in volle gang. Door onder andere de wens om meer van buiten naar binnen te werken, een efficiëntere inrichting van de stukkenstroom en de politisering van het bestuur worden andere eisen gesteld aan B&C. Om daarop in te kunnen spelen, wordt de bezetting van B&C op enkele punten aangevuld, wat financiële consequenties heeft.

Politisering bestuur

Op dit moment is nog niet uitgekristalliseerd hoe de politisering van het bestuur uitwerkt. Het kan zijn dat de nieuwe manier van werken in de komende jaren aanpassingen vergt op het gebied van bijvoorbeeld ondersteunende capaciteit en processen of faciliteiten in fysieke of financiële zin (bijvoorbeeld fractiekamers inclusief inventaris, fractievergoedingen, bemensing receptie tijdens avondvergaderingen et cetera). Ook moeten de fracties in de VV de mogelijkheid worden geboden om over standpunten en besluiten te kunnen communiceren met hun achterban en inwoners van het gebied.

Representatie

Delfland denkt steeds meer van buiten naar binnen. Om invulling te kunnen geven aan deze manier van werken wordt het (pro-)actief in contact komen met alle voor Delfland relevante betrokkenen steeds belangrijker. Om deze contacten te kunnen faciliteren, bijvoorbeeld het zelf organiseren van werkbezoeken of het bijwonen van bijeenkomsten van netwerkpartners, dient het representatiebudget structureel opgehoogd te worden. Ook dient in het budget ruimte te zijn voor momenten voor reflectie en vooruitkijken.

Educatie

De in 2006 ingezette intensivering van de educatieactiviteiten begint vruchten af te werpen. Op AWZI Harnaspolder en AWZI De Groote Lucht zijn bezoekersroutes aangelegd, in samenwerking met docenten is een lespakket ontwikkeld en het aantal rondleidingen neemt daar sterk toe. Op dit moment worden veel van de educatieactiviteiten verzorgd door medewerkers van Delfland. Het moment nadert dat er extra capaciteit nodig is om aan de toenemende vraag naar lessen en rondleidingen te kunnen voldoen. Daarnaast wordt met de partners Rijkswaterstaat en de provincie Zuid-Holland nagedacht over een nieuwe, meer belevingsgerichte, invulling van de informatieruimte in het Keringhuis bij de Maeslantkering.

Internet

Digitale communicatie is belangrijk en wint de komende jaren verder aan belang. Voorzienbaar zijn bijvoorbeeld een verregaande elektronische dienstverlening aan burgers, meer interactiviteit en meer visualisaties. Deze ontwikkelingen kunnen kosten met zich meebrengen op het gebied van hardware, software en capaciteit.

Calamiteitenzorg:

Om de doelstelling te bereiken worden alle schakels van de veiligheidsketen in beeld gebracht. Op de kortere termijn (2009 - 2010) wordt ingezoomd op de preparatie met behulp van risico- en scenariodenken. Na 2010 worden ook de pro-actie en nazorg toegevoegd en worden preventie en repressie opnieuw tegen het licht gehouden. De preparatie richt zich ook op de uitval van vitale infrastructuur, gevolgen van een griep пандemie en terrorisme. Met betrekking tot het functioneren van de eigen calamiteitenorganisatie blijft Delfland investeren in de ontwikkeling van simulatietechnieken en waar mogelijk gebruik maken van nieuwe technologie op het gebied van de inrichting en beheer van crisiscentra, informatievergaring en informatiedeling. Om deze doelstellingen te kunnen realiseren heeft team Calamiteitenzorg extra menskracht nodig. Dit wordt gerealiseerd door het werven van vaste medewerkers.

Risico's:

Samenwerking

Het onvoldoende adequaat kunnen reageren en samenwerken met andere partijen in de veiligheidsregio's bij een calamiteit, waardoor bovenmatige maatschappelijke en economische schade ontstaat.

I: Bedrijfsvoering

Omschrijving:

Binnen dit programma worden alle activiteiten verantwoord die behoren tot de ondersteunende activiteiten.

Doelstelling:

Zorgdragen voor die ondersteuning die noodzakelijk is voor het realiseren van alle geformuleerde beleidsdoelstellingen.

Maatregelen:

Op basis van het plan 'Sterk Werk, Stromend Water en Sturen met Samenhang' heeft de directie begin 2008 doelen en acties geformuleerd voor de gehele organisatie. Dit plan is vertaald in een prestatiecontract met het bestuur op basis van de principes van een Balance Score Card. Daarin zijn strategische doelen geformuleerd, kritische succesfactoren, prestatie-indicatoren en een tijdsplanning. Het Waterbeheerplan 2010 – 2015 vormt de rode draad.

Structurele aandacht wordt besteed aan de besturing van de gehele organisatie. Een expliciet geformuleerd besturingsmodel vormt de ruggengraat voor een implementatietraject, gericht op prestatie management en gestoeld op de principes van integraal management. Daarin wordt het besturingsinstrumentarium herijkt en aangepast aan de collectief gestelde eisen op het gebied van efficiency en effectiviteit van de bedrijfsvoering. Managementrapportages, persoonlijk contact en structurele samenwerking tussen leidinggevendenden vormen de basis voor planning en verantwoording van de prestaties. Strategische advisering ten behoeve van het bestuur wordt versterkt.

Competentiemanagement neemt een prominente plaats in en wordt vorm gegeven door een management development programma met specifieke aandacht voor leiderschap. Competentiemanagement wordt voorts ondersteund door een opleidingsprogramma voor medewerkers en een regelmatige cyclus van gesprekken over werkplanning en geleverde prestaties, gebaseerd op geformuleerde competenties, gekoppeld aan iedere functie. Collectief en individueel leren staat centraal.

Herkende kernwaarden worden dominant voor de cultuur van de organisatie waarbij continu aandacht wordt gegeven aan effectieve interne en externe communicatie. Zo wordt de wens om te komen tot het handelen van 'buiten naar binnen' stapsgewijs gerealiseerd als een permanent leertraject. Langs alle voornoemde lijnen vindt de doorontwikkeling van de organisatie plaats als een continu proces van adaptatie aan omstandigheden en bijsturing aan feitelijkheden.

De komende periode richt het team P&O zich op het vervullen van de vele vacatures door onder andere de tijdelijke inhuur van een extra recruiter en het opzetten van een arbeidsmarktcampagne. Andere belangrijke activiteiten zijn: monitoren van inhuur externen, digitalisering van personeelsdossiers, gegevensbeheer en effectieve ondersteuning van werkprocessen met behulp van workflow, ontwikkelen van een management development plan en aanpassing van de beoordelings- en beloningssystematiek conform de afspraken uit het Sectoraal Arbeidsvoorwaardenoverleg.

Het team ICT heeft een automatiseringsplan voor de periode 2009 - 2013 opgesteld. Het vertrekpunt voor dit plan is dat de technische infrastructuur minimaal op hetzelfde niveau moet blijven en waar nodig moet worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen.

Het team Documentaire Informatievoorziening (DIV) zorgt de komende periode voor het optimaliseren van documentbeheer en stimuleert het gebruik van het Documentair Management Systeem.

Het team Juridische ondersteuning & Vastgoed (JOVG) heeft professionalisering en procesverbetering als belangrijkste doelen voor de komende periode. Belangrijke maatregelen zijn: afstemmingsafspraken met andere organisatieonderdelen effectueren, verdere vergaring van kennis en ervaring op het gebied van onteigeningsprocedures, focus op wetwijziging ten behoeve van adequate implementatie door sectoren en het actueel houden van het ERGO (eigendommen-registratiesysteem).

Het team Ondersteuning Bedrijfsvoering besteedt voor het uitbreiden van zijn functie de komende periode extra aandacht aan Risico Inventarisaties en Evaluaties (RI&E). Hiervoor wordt een risicomodel ontwikkeld. Ook wordt er tweejaarlijks een medewerkerstevredenheidsonderzoek gehouden en wordt er in 2009 gestart met het certificeren van organisatie onderdelen.

Het team Planning en Control besteedt, na de in gebruik name van het nieuwe financiële pakket GIDS, de komende jaren extra aandacht aan de uitbreiding en verbetering van managementrapportages. Ook vragen wijzigingen in de Waterschapswet extra inspanning voor het implementeren en verankeren van het rechtmatig handelen in de organisatie.

De ambitie van Delfland is het bieden van een goede informatievoorziening tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Een belangrijke ontwikkeling hierin is E-overheid, het landelijke programma waarin de één-loket-gedachte en het gebruik van authentieke basisregistratie de hoofdlijnen vormen. Dit stelt hoge eisen aan de architectuur en gegevensbeheer.

Innovatieprogramma Delfland

In 2009 komt het eerste Delflandbrede innovatieprogramma gereed. De regiegroep Effectief Innoveren is in 2009 operationeel en heeft tot taak innovatie binnen Delfland te stimuleren en te faciliteren. Innovatie is de komende jaren (2010 - 2013) een van de middelen ter ondersteuning van de verdere ontwikkeling van Delfland. Delfland brengt ieder jaar een innovatieprogramma uit met een doorkijk naar de jaren er na. De verwachting is dat de regiegroep de komende jaren haar faciliterende en stimulerende rol verder invult en dat Delfland naar buiten toe gericht haar innovatieve activiteiten uitdraagt.

J: Belastingopbrengsten

Omschrijving:

Binnen dit programma worden alle belastingopbrengsten verantwoord.

Doelstelling:

Het tijdig, juist en volledig verantwoorden van de belastingopbrengsten.

Maatregelen:

In 2009 treedt de nieuwe Waterschapswet in werking. Dit heeft een aantal gevolgen voor belastingen van Delfland. De bestaande belastingen worden vervangen door een zuiveringsheffing en een watersysteemheffing. Door de nieuwe financieringsstructuur vinden kostenverschuivingen plaats.

Zuiveringsheffing woningen en watersysteemheffing voor niet eigenaren

Uit gegevens van het CBS over de laatste jaren blijkt dat het aantal huishoudens gemiddeld met 0,33 % groeit. Voorzichtigheidshalve wordt de komende jaren van dit percentage uitgegaan.

Kwijtschelding

Voor 2009 wordt verwacht dat 31.000 huishoudens voor kwijtschelding in aanmerking komen. Dit is gebaseerd op het aantal verzoekschriften in 2007. Door een actiever werkgelegenheidsbeleid van de gemeenten worden meer mensen aan werk geholpen waardoor het aantal kwijtscheldingsverzoeken voor deze groep naar verwachting daalt. Deze daling wordt in de meerjarenraming teniet gedaan door de verwachte stijging in kwijtscheldingsverzoeken als gevolg van een grotere bekendheid met het kwijtscheldingsbeleid van Delfland.

Oninbaar zuiveringsheffing woningen en omslag.

Het oninbare bedrag betreft 1,8 % van de begrote opbrengst en is gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening 2007.

Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing bedrijven

Het aantal vervuilingseenheden daalt naar verwachting met 11.000. Deze daling wordt enerzijds veroorzaakt door procesveranderingen binnen bedrijven, anderzijds door het staken van de bedrijfsactiviteiten van een aantal grote vervuilende bedrijven in het gebied van Delfland.

Voor DSM wordt vanaf 2007 een lagere vervuilingswaarde van het bedrijfsafvalwater geconstateerd door een beter zuiveringsrendement. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt de vervuilingswaarde voor 2009 en 2010 begroot op 29.300 vervuilingseenheden. Vanaf 2011 wordt de vervuilingswaarde geraamd op 20.000 vervuilingseenheden in verband met het reduceren van de grondwateronttrekking.

Watersysteemheffing gebouwd

Uit gegevens van de gemeenten blijkt dat rekening moet worden gehouden met een jaarlijkse stijging van de WOZ-waardes van 2 %.

Watersysteemheffing ongebouwd

Door de komst van de nieuwe Waterschapswet wordt het ongebouwde eigendom vanaf 2009 onderverdeeld in natuur, wegen en overig ongebouwd. Het totale aantal hectares blijft nagenoeg gelijk.

2. Paragrafen

2. PARAGRAFEN

2.1 Ontwikkelingen en afwijkingen

Ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling is de nieuwe Waterschapswet.

Per 1 januari 2008 is de nieuwe Waterschapswet in werking getreden, echter een aantal bepalingen gaan pas vanaf 2009 gelden. De doelstellingen van de nieuwe waterschapswet zijn democratische legitimatie, vereenvoudiging en transparantie.

De invoering van de nieuwe waterschapswet zal vanaf begrotingsjaar 2009 gaan zorgen voor een aantal beleidswijzigingen binnen het Hoogheemraadschap van Delfland. De belangrijkste wijzigingen als gevolg van de nieuwe Waterschapswet zijn:

Verkiezingen

De waterschapsverkiezingen worden in het najaar 2008 in alle 26 waterschappen tegelijkertijd gehouden. De verwachting is dat de verkiezingen meer bekendheid en publiciteit zullen genereren doordat er nu landelijke aanpak is. Daarnaast wordt het huidige personenstelsel vervangen door een lijstenstelsel.

Bestuursamenstelling

De samenstelling van het waterschapsbestuur verandert. Het bestuur mag uit hoogstens dertig leden bestaan, waarbij zeven tot negen zetels gereserveerd zijn voor personen uit specifieke categorieën, zoals bedrijven, landbouw en natuurbeheerders.

Een aantal leden van het bestuur wordt benoemd (op voordracht van hun organisaties, de Kamers van Koophandel, Bosschap en landbouwkring) en een aantal leden wordt door de ingezetenen van het waterschap rechtstreeks gekozen via het lijstenstelsel.

Beleids- en verantwoordingsfunctie

Waterschappen moeten laten zien voor welke doelen zij middelen vragen van burgers en bedrijven omdat waterschappen hun taken uitvoeren met publieke middelen. Door middel van een goede uitvoering en interne organisatie hierbij zal het waterschap moeten zorgen dat de beleidsdoelen daadwerkelijk worden bereikt (doeltreffendheidsvraag), dat dit met zo min mogelijk middelen inzet gebeurt (doelmatigheidsvraag) en dat de middelen worden ingezet zoals is toegestaan (rechtmatigheidsvraag). Over de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van de beleidsuitvoering zal het waterschap rekenschap moeten afleggen aan de samenleving. Deze wetwijziging gaat in op 1 januari 2009.

Programma's

Een belangrijke wijziging betreft de verplichting om met ingang van 2009 onder andere de meerjarenraming en de begroting in te richten naar programma's. Een programma is daarbij als volgt gedefinieerd: 'Een samenhangend geheel van activiteiten op basis waarvan het algemeen bestuur het beleid van het waterschap vaststelt.' In de VV van 24 april 2008 is besloten om de beleidsvelden om te zetten naar programma's, aangevuld met enkele nieuwe programma's.

Nieuw belastingstelsel

Als gevolg van de invoering van de Waterschapswet ontstaat er per 1 januari 2009 een nieuw belastingstelsel bestaande uit een watersysteemheffing en een zuiveringsheffing. De watersysteemheffing is bedoeld voor alle waterschapstaken die te maken hebben met het beheer en onderhoud van de watersystemen (de waterkwantiteit en -keringen én de passieve waterkwaliteitstaak). Uit de zuiveringsheffing worden alle zuiveringstaken én de actieve waterkwaliteitstaken gefinancierd.

Afwijkingen

Er zijn geen materiele afwijkingen ten aanzien van de gehanteerde uitgangspunten en normen én in de cijfers ten opzichte van de vorige begroting en meerjarenraming.

2.2 Uitgangspunten en normen

Voor het opstellen van de begroting 2009 zijn de volgende uitgangspunten en normen gehanteerd. De basis van deze uitgangspunten en normen zijn de verslaggevingsvoorschriften uit het Waterschapsbesluit en de voorbereidende teksten van het nieuwe 'Besluit Begroting en Verantwoording' (BBVW).

Inflatie

De kosten zijn centraal en decentraal opgenomen op basis van werkelijk ingeschatte kosten voor het jaar 2009.

Loonkosten

Voor de personeelslasten is uitgegaan van het laatst afgesloten CAO-akkoord met een looptijd tot 1 oktober 2009 en met de diverse premieheffingen op het niveau van 2008. Voor 2009 en de volgende jaren is uitgegaan van een loonkostenstijging van 3 % (nieuwe CAO, premieheffingen etc.).

Onvoorzien

In de meerjarenraming is een centrale post van 0,5 miljoen euro voor onvoorzien kosten opgenomen. Daarnaast is er centraal een post opgenomen van 1 miljoen euro voor onvoorzien personeelskosten als gevolg van wijzingen in de budgetteringsprocedures. Beide posten zijn gebaseerd op ervaringscijfers.

Exploitatietekort

De exploitatietekorten worden gefinancierd door middel van langlopende leningen. De onderbouwing hiervan is opgenomen in de financieringsparagraaf.

Bruto investeringen

In het kader van het voorzichtigheidsprincipe zijn de bruto investeringsuitgaven geraamd in plaats van de netto investeringsuitgaven. Dat wil zeggen dat er geen rekening is gehouden met mogelijke ontvangen subsidies en/of bijdragen.

Activeren van baggerkosten

De baggerkosten worden geactiveerd en afgeschreven in 8 jaar. Er volgt nog een nader onderzoek welk deel van deze kosten, binnen de huidige wet- en regelgeving, mogen worden geactiveerd.

Exploitatie of investering

Alle uitgaven groter dan 50.000 euro en een levensduur van meer dan één jaar worden als investering aangemerkt.

Alle andere uitgaven komen rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Uitzondering hierop zijn bedrijfsauto's: deze worden altijd als investering opgevoerd.

Activeren van bouwrente

De bouwrente wordt gedurende de projectperiode toegerekend aan de projecten en afgeschreven conform de systematiek beschreven bij de afschrijvingen.

Activeren van manuren

Alle directe uren van het Project en Ingenieursbureau (PIB) worden door middel van tijdschrijven toegerekend aan de projecten en afgeschreven conform de systematiek beschreven bij de afschrijvingen.

Investerings en afschrijvingen¹

Er wordt afgeschreven vanaf het eerste boekjaar na het afsluiten van de nazorgfase. Investerings worden lineair afgeschreven. Hieronder een overzicht van de belangrijkste gehanteerde afschrijvingstermijnen:

Categorie	Afschrijvingstermijn in jaren
Waterkeringstaak	
Zee- en rivierenwaterkering	35
Reconstructie boezemkaden	25
Waterbeheersingstaak	
Bouwkundig	40
Elektrisch/ mechanisch	15
Stuwen en duikers	8
Waterkwaliteitstaak	
Bouwkundig	30
Mechanisch/elektrisch	15
AHR-project (bouwkundig, elektrisch, mechanisch)	25
Rioolpersleidingen	30
Grond	
Grond voor boezemkaden	50
Grond voor waterbergingen	40
Overige grond	0
Overig	
Bouwkundig	40
Elektrisch/ mechanisch	15
Kantoorautomatisering	5
Dienstauto's	5

Onttrekkingen voorzieningen

Voor de volgende voorzieningen wordt in 2009 een onttrekking verwacht:

Nr	Omschrijving	2009
1.	Voorziening pensioen	€ 69.748
2.	Voorziening wachtgeld	€ 728.799
3.	Voorziening claims en disputen	€ 2.056.471

Tabel: geraamde onttrekkingen aan voorzieningen

In het kader van voorzichtigheid worden de onttrekkingen aan de voorzieningen toegekende subsidies niet geraamd.

De volgende uitgangspunten zijn er gehanteerd voor de berekening van de geraamde onttrekkingen:

Ad 1. Voorziening pensioen

Voor de onttrekkingen aan de pensioenvoorziening voor oud bestuurders is de sterftetabel van het CBS gehanteerd. Voor de rekenrente is uitgegaan van 3 %.

Ad 2. Voorziening wachtgeld

De huidige wachtgelders zijn geraamd voor de maximale aanspraak, toekomstige wachtgelders (ambtenaren) zijn niet geraamd. Deze worden in eerste instantie gedekt uit

¹ In 2009 wordt het activabeleid opnieuw aan de orde gesteld.

wachtgelders die niet gebruik maken van hun maximale aanspraak. Voor de rekenrente is uitgegaan van 3 %. De jaarlijkse onttrekkingen bestaan deels uit een vrijval.

Ad 3. Voorziening claims en disputen

Voor de onttrekking aan de voorziening claims en geschillen is uitgegaan van alle gegevens die beschikbaar zijn op het moment van samenstellen van deze begroting.

Belastingen

Voor de berekening van de belastingtarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Huishoudens

Uit gegevens van het CBS over de laatste jaren blijkt dat het aantal huishoudens gemiddeld met 0,33 % groeit. Voorzichtigheidshalve wordt de komende jaren van dit percentage uitgegaan.

WOZ-waarde

Uit gegevens van de gemeenten blijkt dat rekening moet worden gehouden met een jaarlijkse stijging van de WOZ-waarden van 2 %.

Kwijtschelding

Op basis van de verzoekschriften in 2007 is de verwachting dat in 2009 31.000 huishoudens voor kwijtschelding in aanmerking zullen komen. Door een actiever werkgelegenheidsbeleid van de gemeenten worden meer mensen aan het werk geholpen waardoor het aantal kwijtscheldingsverzoeken voor deze groep naar verwachting zal dalen. Deze daling wordt in de meerjarenraming teniet gedaan door de verwachte stijging in kwijtscheldingsverzoeken als gevolg van een grotere bekendheid met het kwijtscheldingsbeleid van Delfland.

Oninbaar zuiveringsheffing woningen en omslag.

Het oninbare bedrag betreft 1,8 % van de begrote opbrengst en is gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening 2007.

Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing bedrijven

Het aantal vervuilingseenheden zal naar verwachting dalen met 11.000. Deze daling wordt enerzijds veroorzaakt door procesveranderingen binnen bedrijven en anderzijds door het staken van de bedrijfsactiviteiten van een aantal grote vervuilende bedrijven in Delflands gebied.

Voor DSM wordt vanaf 2007 een lagere vervuilingswaarde van het bedrijfsafvalwater geconstateerd door een beter zuiveringsrendement. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt de vervuilingswaarde voor 2009 en 2010 begroot op 29.300 vervuilingseenheden. Vanaf 2011 wordt de vervuilingswaarde geraamd op 20.000 vervuilingseenheden in verband met het reduceren van de grondwateronttrekking.

2.3 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten kunnen het reguliere beleid van het waterschap verstoren. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in maximaal drie begrotingsjaren voorkomen.

Delfland verwacht voor het begrotingsjaar geen incidentele baten en lasten conform bovengenoemde definitie.

2.4 Kostentoerekening ²

Kosten en opbrengsten worden zoveel mogelijk direct ten laste of ten gunste gebracht van een product. Een belangrijke uitzondering zijn de personeelskosten: deze kosten worden via een verdeelsleutel van uren doorbelast aan de producten.

De volgende stap is de verdeling van de ondersteunende producten (bijvoorbeeld: management, huisvesting, automatisering) via specifieke verdeelsleutels (bijv. uren, kosten, werkplekken) naar de primaire producten.

Uiteindelijk worden de primaire producten verdeeld over de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer op basis van de volgende verdeelsleutel:

Programma	Producten	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
<i>A Planvorming</i>	Beheersplan waterkeringen	100%	0%
	Waterbeheersplan	90%	10%
	Thema- en gebiedsgerichte plannen	85%	15%
	Plannen van derden	90%	10%
<i>B Aanleg en onderhoud waterkeringen</i>	Beheersinstrumenten waterkeringen	100%	0%
	Aanleg en onderhoud waterkeringen	100%	0%
<i>C Inrichting en onderhoud watersystemen</i>	Beheersinstrumenten watersystemen	100%	0%
	Aanleg en onderhoud watersystemen	100%	0%
	Baggeren waterlopen en saneren bodems	100%	0%
	Beheer hoeveelheid water	100%	0%
	Monitoring watersystemen	100%	0%
<i>D Bouw en exploitatie zuiveringstechn. werken</i>	Getransporteerd afvalwater	0%	100%
	Gezuiverd afvalwater	0%	100%
	Verwerkt slib	0%	100%
	Afvalwaterbehandeling door derden	0%	100%
<i>E Vergunningverlening en handhaving keur</i>	Keur	100%	0%
	Vergunningen en keurontheffingen	100%	0%
	Handhaving keur	100%	0%
<i>F Beheersing van lozingen</i>	Wvo-vergunningen en meldingen	50%	50%
	Handhaving Wvo	50%	50%
	Rioleringsplannen en subsidie lozingen	50%	50%
	Aanpak diffuse emissies	50%	50%
<i>G Heffingen en invordering</i>	Kostentoedeling en belast.verordeningen	55%	45%
	Aanslagen huishoudens en forf. bedrijven	55%	45%
	Aanslagen Wvo overige bedrijven	10%	90%
	Aanslagen omslag gebouwd, leges e.d.	100%	0%
	Verzoek-, bezwaarschr. huish./forf.bedr.	55%	45%
	Bezwaarschriften Wvo overige bedrijven	10%	90%
	Bezwaarschr. omslag gebouwd, leges ed.	100%	0%
	Invordering	55%	45%
<i>H Bestuur, communicatie en calamiteitenzorg</i>	Bestuur en externe communicatie	75%	25%
	Calamiteitenzorg	85%	15%
<i>J Opbrengsten beheersproducten</i>	Financ.opbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Financ.opbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%
	Mutaties reserves watersysteemheffing	100%	0%
	Mutaties reserves zuiveringsheffing	0%	100%
	Belastingopbrengsten watersysteemheffing	100%	0%
	Belastingopbrengsten zuiveringsheffing	0%	100%

² De kostentoerekening is mede gebaseerd op het advies van de Unie van Waterschappen.

2.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen

In deze paragraaf zal een overzicht worden opgenomen van de vermogensbestanddelen die niet behoren tot het weerstandsvermogen.

Bestemmingsreserve

De volgende aanpassingen zijn er gedaan in de bestemmingsreserves ten opzicht van begrotingsjaar 2007 in overeenstemming met het besluit van de verenigde vergadering van Delfland d.d. 9 oktober 2008:

- De afkoopreserve waterbeheersingstaak is vrijgevallen ten gunste van de nieuwe algemene reserve watersysteembeheer;
- De reserve slibverwerkingskosten is als overlopend passief verantwoord;
- De vereveningsreserve investeringen waterkwaliteit is in zijn geheel toegevoegd aan de nieuwe bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer.

De huidige bestemmingsreserve voor tariefseglisatie dient om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven.

Waterzuivering

In mln euro's	2009
Beginstand 1/1	122,2
Toevoegingen	0,0
Onttrekkingen	32,8
Eindstand 31/12	89,4

Voorzieningen

	Voorziening pensioenen	Voorziening wachtgeld	Voorziening claims en disputen	Totaal
Beginstand 1/1/2009	477.698	1.927.430	2.056.471	4.461.599
Toevoegingen	14.331	470.400	0	484.731
Onttrekkingen	69.748	728.799	2.056.471	2.855.018
Eindstand 31/12/2009	422.281	1.669.031	0	2.091.312

Voorziening pensioenen

Uit de voorziening pensioenen worden de pensioenuitkeringen aan oud-bestuursleden of hun nabestaanden gedaan.

Voorziening wachtgeld

Deze voorziening dekt de toekomstige wachtgeldaanspraken van ex-medewerkers en collegeleden af.

Voorziening claims en disputen

Deze voorziening is getroffen naar aanleiding van de nog lopende procedure van DSM tegen Delfland aangaande de grondwaterkering.

Voorziening toegekende subsidies exploitatie en investeringsprojecten

In het kader van voorzichtigheid worden de voorzieningen toegekende subsidies niet geraamd.

2.6 Waterschapsbelastingen

Belastingeenheden

Belastingsoort	Eenheid	2009	2010	2011	2012	2013
Watersysteemheffing:						
- ingezetenen	huishoudens	462.000	463.500	465.100	466.600	468.200
- gebouwd	WOZ (mln)	135.600	138.300	141.100	143.900	146.800
- ongebouwd (agrarisch)	hectare	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500
- ongebouwd (wegen)	hectare	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
- natuur	hectare	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200
Zuiveringsheffing	verv.eenheid	1.347.900	1.358.200	1.352.400	1.356.800	1.360.300
Verontreinigingsheffing	verv.eenheid	8.400	1.500	1.500	500	500

De vermelde aantallen huishoudens en vervuilingseenheden zijn vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar. Voor kwijtschelding is jaarlijks rekening gehouden met 31.000 huishoudens en 64.560 vervuilingseenheden. Het kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de 100%-norm.

Opbrengsten en reserves voor tariefsegalisatie

Onderstaande tabel geeft voor zowel het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer een overzicht van de ontwikkeling van de waterschapsbelastingen in de komende jaren en de stand en het verloop van de bij die taak behorende bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie. Voor de watersysteemheffing is gerekend met een jaarlijkse opbrengststijging van 8,5 % en voor de zuiveringsheffing van 10 %.

Belastingopbrengsten / reserves voor egalisatie (x € 1.000)	2009	2010	2011	2012	2013
a. Watersysteembeheer					
Watersysteemheffing:					
- ingezetenen (netto)	38.525	41.948	45.674	49.731	54.161
- gebouwd	23.323	25.256	27.394	29.736	32.327
- ongebouwd	3.094	3.339	3.623	3.931	4.265
- natuur	6	7	7	8	9
Verontreinigingsheffing	547	106	118	43	47
Totaal belastingen	65.495	70.656	76.816	83.449	90.809
Verloop reserves (cum.)	29.327	23.424	18.152	13.109	8.499
b. Zuiveringsbeheer					
Zuiveringsheffing (netto)	82.140	90.350	99.390	109.380	120.370
Verloop reserves (cum.)	89.356	61.525	35.581	12.501	276

Op grond van de nieuwe wet- en regelgeving dient het laatste jaar van de meerjarenraming structureel sluitend te zijn met positieve reserves.

Het watersysteembeheer vertoont bij een jaarlijkse tariefstijging van 8,5 % in 2013 een negatief exploitatieresultaat van 4,6 miljoen euro en een algemene reserve van 8,5 miljoen. Een verdere doorkijk tot 2018 laat zien dat bij een jaarlijkse tariefstijging van 4 % vanaf 2014 de begroting structureel sluitend zal zijn met een algemene reserve van circa 3 miljoen. Bij het zuiveringsbeheer zal de in het verleden opgebouwde vereveningsreservering de

komende jaren volledig worden ingezet ter dekking van de exploitatietekorten. Daarbij is tot 2013 een tariefstijging noodzakelijk van jaarlijks 10 %. Het omslagpunt komt aan het eind van de meerjarenperiode met een sterk afvallende kostenontwikkeling en bij een gematigde tariefstijging van 3 % in de jaren naar 2018 tot een weer oplopende reserve.

Voor beide taken geldt dat de stijging van de kosten en de daarmee verbandhoudende opbrengsten een gevolg zijn van de activiteiten zoals die zijn beschreven bij de verschillende programma's.

Tot slot is in de meerjarenraming gerekend met jaarlijkse belastingopbrengsten voor leges (350.000 euro) en precario (250.000 euro).

Tarieven

Wettelijke wijzigingen in het heffingenstelsel en besluitvorming daarover in het algemeen bestuur leiden tot grote verschuivingen in de tarieven van 2008 naar 2009.

Tarieven in euro's	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Watersysteemheffing:						
- ingezetenen	43,96	91,14	98,89	107,29	116,41	126,31
- gebouwd	0,49	0,43	0,46	0,49	0,52	0,55
- ongebouwd (agrarisch)	74,11	137,51	148,40	161,01	174,70	189,55
- ongebouwd (wegen)	74,11	275,02	296,80	322,02	349,40	379,10
- natuur	74,11	2,87	3,11	3,38	3,67	3,98
Zuiveringsheffing	70,18	65,06	70,99	78,46	86,04	94,44
Verontreinigingsheffing	70,18	65,06	70,99	78,46	86,04	94,44

Deze tariefsberekening is gebaseerd op de kostentoedelingsverordening (vanaf 2009 ingrijpend gewijzigd), de ontwikkeling van de belastingeenheden (zie hiervoor) en de voorgestelde procentuele opbrengststijgingen als gevolg van de verwachte kosten- en opbrengstontwikkelingen in de komende jaren.

Ontwikkeling kosten, opbrengsten en tarieven

Op de volgende bladzijden is de meerjarenraming naar kosten en opbrengsten weergegeven. De opbrengsten daarin zijn gebaseerd op de daarna vermelde tariefontwikkeling 2008-2013. Ook zijn de consequenties voor de verschillende categorieën uitgewerkt aan de hand van enige voorbeelden.

Ontwikkeling kosten en opbrengsten 2008 - 2013 (x € 1 miljoen)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Watersysteembeheer</i> ¹						
Totale kosten	56,1	81,8	88,7	94,4	101,4	109,3
Waterschapsomslag en ingezetenenomslag	45,5	64,9	70,5	76,7	83,4	90,8
Verontreinigingsheffing		0,6	0,1	0,1	0,1	0,0
Overige inkomsten	8,7	11,3	12,2	12,3	12,9	13,9
Exploitatiesaldo	-1,9	-5,0	-5,9	-5,3	-5,0	-4,6
Saldireserve ²	34,3	29,3	23,4	18,1	13,1	8,5
<i>Zuiveringsbeheer</i> ¹						
Totale kosten	126,2	150,0	154,6	162,1	170,3	171,7
Zuiveringsheffing	91,8	82,2	90,3	99,4	109,3	120,4
Overige inkomsten	29,2	35,0	36,5	36,8	37,9	39,1
Exploitatiesaldo	-5,2	-32,8	-27,8	-25,9	-23,1	-12,2
Vereveningsreservering ^{2 3}	122,2	89,4	61,6	35,7	12,6	0,4
Saldireserve ^{2 3}	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9

¹ Bedragen 2008 zijn sterk afwijkend van 2009 e.v. als gevolg van met name de invoering van de nieuwe Waterschapswet.

² Cumulatief en na toevoeging verwachte resultaten over 2008 (t/m Voorjaarsnota).

³ Bij de vorming van de vereveningsreservering waterkwaliteit is besloten de saldireserve constant te houden.

Enkele jaren na het gereedkomen van de AWZI's Harnaschpolder en Houtrust zal de reservering worden opgeheven en opgaan in de saldireserve. Tot die tijd heeft de vereveningsreservering de functie van een saldireserve, ook voor de niet aan het AHR-project gerelateerde kosten.

Ontwikkeling tarieven 2008 - 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Watersysteembeheer</i>						
Stijging opbrengst		8,5% ¹	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Tarief ingezetenen per huishouden	43,96	91,14	98,89	107,29	116,41	126,31
Tarief gebouwd per € 2.500 econ.waarde ²	0,49	0,43	0,46	0,49	0,52	0,55
Tarief ongebouwd per ha.	74,11	137,51	148,40	161,01	174,70	189,55
Tarief natuur per ha.	74,11	2,87	3,11	3,38	3,67	3,98
Tarief verontreinigingsheffing per v.e. ³	70,18	65,06	70,99	78,46	86,04	94,44
<i>Zuiveringsbeheer</i>						
Stijging opbrengst		10% ¹	10,0%	10,0%	10,0%	10,0%
Tarief woningen en bedrijven per v.e.	70,18	65,06	70,99	78,46	86,04	94,44

Voorbeelden te betalen bedragen 2008 - 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2009
(in euro's)							% stijging	% stijging
Alleenwond, geen eigenaar	114,14	156,20	169,88	185,75	202,45	220,75	37%	37%
Meer personen, geen eigenaar	254,50	286,32	311,86	342,67	374,53	409,63	13%	13%
Alleenwond, woning WOZ-waarde € 250.000	163,14	199,20	215,88	234,75	254,45	275,75	22%	22%
Meer personen, woning WOZ-waarde € 250.000	303,50	329,32	357,86	391,67	426,53	464,63	9%	9%
Bedrijfspan, WOZ-waarde € 5 mln, 100 v.e.	7.998,00	7.366,00	8.019,00	8.826,00	9.644,00	10.544,00	-8%	-8%
Veeteeltbedrijf, 25 ha	1.852,75	3.437,75	3.710,00	4.025,25	4.367,50	4.738,75	86%	86%
Openbare landweg, 25 ha	1.852,75	6.875,50	7.420,00	8.050,50	8.735,00	9.477,50	271%	271%
Natuurterrein, 25 ha	1.852,75	71,75	77,75	84,50	91,75	99,50	-96%	-96%

¹ Betreft de procentuele opbrengststijging ná verwerking van de nieuwe kostentoedeling vanaf 2009.

Deze nieuwe kostentoedeling (VV-besluit van 9 oktober 2008) heeft grote gevolgen voor de tarieven 2009.

De werkelijke ontwikkeling van het *tarief* bij de elke categorie hangt ook af van de ontwikkeling van de heffingsgrondslag.

² Het tarief voor gebouwd zal vanaf 2009 worden berekend als een percentage van de totale WOZ-waarde (2009: 0,0173%).

³ Het tarief verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief zuiveringsheffing.

2.7 Weerstandvermogen

Algemeen

Op grond van het nieuwe Waterschapsbesluit zijn waterschappen verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en een beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken.

Onder weerstandvermogen wordt verstaan 'de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten dan wel risico's af te dekken waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie'.

Regulier risico's worden afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde verzekeringen. Het gaat bij weerstandvermogen om die risico's die niet via verzekeringen of gevormde voorzieningen kunnen worden ondervangen.

Risico's

Het inventariseren van deze risico's en het kwantificeren hiervan moet nog worden uitgevoerd. Het ontwikkelen van een systematiek om risico's te kwantificeren is een werkzaamheid die uiterst zorgvuldig moet worden uitgevoerd. Gezien de korte tijd die hiervoor beschikbaar is, zal dit in de volgende Meerjarenraming worden opgenomen.

In onderstaand overzicht staan de financiële risico's per programma welke nader zijn toegelicht in hoofdstuk 1: de programma's.

Risico's van relatief geringe omvang, algemene bedrijfsrisico's en projecten waarvan niet is uit te sluiten dat in de begroting en meerjarenraming onvoldoende gelden zijn, zijn niet opgenomen. Een aantal eerder vermelde risico's in begroting of jaarrekening is afgewikkeld of om andere redenen vervallen. Deze worden daarom niet meer vermeld.

Programma	Omschrijving van het risico
A: Planvorming	Subsidies proeftuinen waterkader Haaglanden
	Overdracht grondwater
B: Aanleg onderhoud Waterkeringen	Investeringsvolume
	Project Zwakke schakels
C: Inrichting en onderhoud waterkeringen	Investeringsvolume
D: Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	Persleiding gemaal Morsestraat – AWZI Houtrust
	Indexering Dienstverleningsvergoeding
	Vervallen leidingen Haagse regio
E: Vergunningverlening en handhaving keur	Personele bezetting
	Ontwikkelen wet- en regelgeving
	Organisatie-ontwikkeling
F: Beheersing van lozingen	Personele bezetting
	Ontwikkelen wet- en regelgeving
	Organisatie-ontwikkeling
G: Heffing en invordering	-
H: Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	Samenwerking bij calamiteit
I: Bedrijfsvoering	-
J: Belastingopbrengsten	-

Algemene reserves

De traditionele taken waterkering, waterbeheersing en waterkwaliteit komen met ingang van 2009 te vervallen. De bij deze taken behorende algemene reserves worden opgeheven en overgeheveld naar het watersysteembeheer en het zuiveringsbeheer. Bij de waterkwaliteitstaak gaat uitsluitend het onderdeel passief waterkwaliteitsbeheer over naar het watersysteembeheer. De afvalwaterketen wordt ondergebracht bij het zuiveringsbeheer.

De omzetting van de algemene reserves van de oude situatie naar de nieuwe situatie is besloten in de verenigde vergadering van Delfland van 9 oktober 2008. Hieronder een overzicht van het verwachte verloop van de algemene reserves in 2009:

Watersysteem

In mln euro's	2009
Beginstand 1/1	34,3
Toevoegingen	0,0
Onttrekkingen	5,0
Eindstand 31/12	29,3

Waterzuivering

In mln euro's	2009
Beginstand 1/1	1,9
Toevoegingen	0
Onttrekkingen	0
Eindstand 31/12	1,9

Bestemmingsreserves

De volgende aanpassingen zijn er gedaan in de bestemmingsreserves ten opzicht van begrotingsjaar 2007 in overeenstemming met het bestluit van de verenigde vergadering van Delfland d.d. 9 oktober 2008:

- De afkoopreserve waterbeheersingstaak is vrijgevallen ten gunste van de nieuwe algemene reserve watersysteembeheer;
- De reserve slibverwerkingskosten is als overlopend passief verantwoord;
- De vereveningsreserve investeringen waterkwaliteit is in zijn geheel toegevoegd aan de nieuwe bestemmingsreserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer.

De huidige bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie dient om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven.

Waterzuivering

In mln euro's	2009
Beginstand 1/1	122,2
Toevoegingen	0,0
Onttrekkingen	32,8
Eindstand 31/12	89,4

2.8 Financiering

Inleiding

De kaders voor het treasurybeleid van het Hoogheemraadschap van Delfland zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie (ex artikel 108 Waterschapswet) artikel 20, het waterschapsbesluit artikel 4.18, het treasurystatuut en het treasuryprotocol. In deze paragraaf wordt de financiering van Delfland en de consequenties ervan weergegeven in het licht van deze kaders. De verdere ontwikkeling van beleid op het gebied van treasury staat gepland voor het aankomende jaar.

Ontwikkelingen

In 2009 zal waarschijnlijk een aantal wijzigingen van de wet Fido worden doorgevoerd, onder andere ten aanzien van de renterisiconorm (het voorstel in deze is dat de renterisiconorm niet meer berekend wordt op basis van de langlopende schuld (20 %), maar op basis van het begrotingstotaal (30 %)). Voor deze paragraaf wordt echter de huidige regelgeving aangehouden. Overigens zal de implementatie van de gewijzigde regelgeving geen effect hebben op de financieringsmogelijkheden voor Delfland.

Op dit moment (augustus 2008) lijkt de lange termijn rente voor 30 jaar laag te zijn in verhouding met voorgaande jaren en de verwachting is dat deze ook omhoog gaat. Het vermijden van risico's door het vastzetten van de rente voor een lange termijn is op dit moment naar verwachting relatief goedkoop. Overigens streeft Delfland ook naar een situatie waarin zo weinig mogelijk risico wordt gelopen. Als gevolg hiervan zal het hoogheemraadschap bijvoorbeeld ook niet werken met derivaten.

Op dit moment (augustus 2008) is de korte termijn rente (3 maands Euribor) nog hoog, zelfs hoger dan 30 jaar rente; dit is mede het gevolg van de kredietcrisis. Deze rente zal naar verwachting echter gaan dalen.

Meerjarenraming 2009-2013

Er zijn geen ontwikkelingen of nieuwe inzichten in de begroting 2009 ten opzichte van de meerjarenraming 2009-2013.

Liquiditeitsprognose

Op grond van de vermogensbehoefteplanning, zoals opgenomen in de meerjarenraming, wordt voor het begrotingsjaar 2009 verwacht dat als liquiditeit een bedrag van 111 miljoen euro benodigd is. Hiervan is 95 miljoen euro bestemd voor de financiering van de investeringen. De overige 16 miljoen euro is nodig voor de financiering van de exploitatie.

Visie op de renteontwikkeling

Op grond van de huidige rentestanden wordt verwacht dat op de kapitaalmarkt de vergoeding voor de nog aan te trekken langlopende leningen geleidelijk zal stijgen. Delfland heeft hier op ingespeeld door een groep leningen te herfinancieren tegen meer gunstige tarieven. Op grond van deze verwachting past ook het streven van Delfland om de vermogensbehoefte op langere termijn te financieren tegen de huidige vastrentende tarieven. Het streven is dit voor het einde van 2008 te effectueren.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de wet Fido is vastgelegd dat de kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de kasgeldlimiet. Voor waterschappen is deze limiet vastgesteld op 23 % van het begrotingstotaal op 1 januari van het betreffende jaar.

Overigens heeft Delfland niet de intentie de kasgeldlimiet maximaal te benutten. Er wordt continu gestreefd naar een saldo tussen de 5 miljoen euro negatief en 15 miljoen euro negatief, omdat er sprake is van een structurele behoefte aan vreemd vermogen, waardoor het renterisico op kortlopende financiering groter wordt, zeker bij de huidige markttrente (kortlopende rente is relatief duurder dan langlopende rente).

Renterisico

De renterisico's op de vaste schuld worden ingekaderd door middel van de renterisiconorm. Het uitgangspunt voor het invoeren van de renterisiconorm is het streven naar een spreiding van de looptijden van langlopende leningen met als doel een beperking van renterisico's. Het bedrag aan aflossingen en het leningbedrag, dat in aanmerking komt voor renteherziening mag in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. Deze norm wordt berekend als 20 % van de vaste schuld per 1 januari van het begrotingsjaar.

De langlopende schuld per 1 januari 2009 wordt geschat op 460 miljoen euro. De renterisiconorm bedraagt derhalve 92 miljoen euro.

Derivaten

Delfland maakt geen gebruik van derivaten in de zin dat posities worden ingenomen op grond waarvan risico's gelopen worden.

2.9 Verbonden partijen

Het aangaan van banden met verbonden derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren.

De definitie van een verbonden partij conform de Waterschapswet is als volgt: 'een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk én een financieel belang heeft'.

financieel belang: 'een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt'.

bestuurlijk belang: 'zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht'.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de visie op de met Delfland verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting én de beleidsvoornemens omtrent deze verbonden partijen.

Naam verbonden partij	Relatie tot geformuleerde doelstellingen	Beleidsvoornemens omtrent verbonden partij
Nederlandse waterschapsbank NV	De Nederlandse waterschapsbank is de 'huisbankier' van Delfland en zorgt mede voor de financiering van de huidige geformuleerde doelstellingen als de in het verleden geformuleerde doelstellingen.	Continueren
DRSH Zuiveringsslib NV	Het Hoogheemraadschap van Delfland is samen met vier andere waterschappen, aandeelhouder van DRSH Zuiveringsslib NV. Deze vennootschap verzorgt het transport en de verwerking van slib uit de afvalzuiveringsinstallaties.	Continueren
Holding IOPW NV en Ontwikkelingsmaatschappij 'Het Nieuwe Westland' CV	Dit betreft een PPS constructie die in 2002 is gesloten met drie overheidspartijen (waaronder Delfland) en een private partij. Delfland neemt hieraan vooral deel om vanuit dit samenwerkingsverband in de planvorming een aantal ABCDelfland maatregelen in het Westland zeker te stellen (en werk met werk te maken).	Continueren

Naam verbonden partij	Relatie tot geformuleerde doelstellingen	Beleidsvoornemens omtrent verbonden partij
Aquanet BV	Aquanet voert projecten uit op het terrein van drink- en afvalwater in ontwikkelingslanden en in Centraal en Midden-Europa. De opdrachtgevers van Aquanet zijn onder meer de Wereldbank, de Oost-Europa Bank, de Europese Unie, Nederlandse overheden en waterleidingbedrijven.	Verkopen (past niet binnen de doelstellingen)
Delta Waterlab	Gemeenschappelijke regeling met de waterschappen Hollandse Delta en Brabantse Delta. De regeling heeft tot doel het verrichten van laboratoriumonderzoek t.b.v. de deelnemers en hierbij te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging, kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht	Continueren
Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)	Doel van de vereniging is het behartigen van de belangen van de waterschappen in het bijzonder, die in Zuid-Holland zijn gelegen. De vereniging houdt zicht onder meer bezig met de bestrijding van muskusratten.	Continueren
Vereniging Regionaal Samenwerkingsverband Water-Stad-Land	Vereniging opgericht door gemeenten Delft, Leidschendam - Voorburg en Schiedam. Delfland is lid. Doel is het optimaal benutten van het economische potentieel van het Rijn-Schiekanaal en het vormen van een kennisnetwerk.	Continueren

2.10 Bedrijfsvoering

Algemene ontwikkelingen

In het Waterbeheersplan³ (2006-2009) zijn de maatregelen opgenomen die voortkwamen uit de veelheid van plannen die waren ontwikkeld in de voorgaande jaren. Deze intensivering in realisatie heeft geleid tot een vergroting van het aantal projecten en alle uit te voeren activiteiten in de primaire processen. De betreffende organisatieonderdelen zijn daartoe in de loop van de tijd gegroeid. Deze uitbreidingen leiden echter ook tot een noodzaak om de ondersteunende bedrijfsvoering uit te breiden. Die versterking is de afgelopen jaren echter achterwege gebleven. De doorontwikkeling van de organisatie vanaf 1 januari 2008 en de gebleken noodzaak tot versterking van de bedrijfsvoering, zowel kwalitatief als kwantitatief, heeft voor de begroting 2009 geleid tot een verzoek voor uitbreiding van de formatie.

Bij de analyses voor het Waterbeheersplan⁴ (2010-2015) is vastgesteld dat er zoveel projecten uitgevoerd moeten worden, dat dat genoeg zou zijn om een tweede 'productielijn' van primaire processen in te richten. Dat zou betekenen dat die over een paar jaar weer zou moeten worden ontbonden hetgeen maatschappelijk en bedrijfsmatig onverstandig is. Besloten is dan ook om het volume van uit te voeren investeringsprojecten te maximeren en voor de uitvoering ervan te prioriteren. Het alternatief zou zijn een uitbreiding van de primaire productiecapaciteit en een nog intensievere versterking van de bedrijfsvoering dan wordt voorgesteld.

Analyse huidige situatie primaire processen

Een analyse van de formatie binnen de primaire processen in de volle breedte is het afgelopen jaar nog niet mogelijk geweest, enerzijds omdat de sectoren alle in een doorontwikkelingsproces zitten, anderzijds omdat de capaciteit daartoe ontbreekt (ten gevolge van het nog niet op orde zijn van de bedrijfsvoering). Bij de sector zuiveringsbeheer heeft deze analyse bij de doorontwikkeling begin 2008 wél plaatsgevonden (samenvoeging van de sectoren Contractmanagement Noord en Regio Zuid), waarbij is gestuurd op een budgettaire neutrale oplossing (de formatie is bij collegebesluit in april/mei 2008 vastgesteld).

Analyse huidige situatie bedrijfsvoering

Verbetering van de bedrijfsvoering is in alle opzichten een noodzaak ('het been moet worden bijgetrokken'). Het beheer is onvoldoende op orde, er is een fors probleem op het gebied van financiële beheersing en controle en de bedrijfsvoering is zwaar onderbezet op alle fronten, zowel kwalitatief als kwantitatief. Een implementatieplan is opgesteld om het been bij te trekken voor de financiële taken binnen de organisatie alsook voor een aanvulling op onderdelen bij Middelven.

Doel

Uiteraard is het inrichten van een effectieve en een efficiënte organisatie voor het behalen van de doelstellingen van het WBP onderdeel van de plannen om te komen tot een organisatie die gesteld staat voor 1 januari 2010. Eventuele bijstelling van de bestuurlijke keuzes binnen het WBP kan leiden tot wijziging van de formatie. Als er een investeringsafname plaatsvindt, wordt de formatie daaraan aangepast. Dat is echter momenteel op de langjarige termijn niet voorzien, integendeel. De rol van de sector Beleid en Onderzoek verandert: het accent zal verschuiven van een planontwikkeling naar een meer nadrukkelijke rol ten aanzien van onderzoek en monitoring. Bij de uitwerking van deze implementatie zullen keuzes moeten worden gemaakt waarvan nu niet te voorzien is wat de kwantitatieve effecten zullen zijn.

Vervolgstappen

Met het ontwerp WBP 2010 - 2015 komt zicht op de concrete ambities van het huidige bestuur. Aan de hand van deze ambities wordt de bestaande personele formatie van de Watersectoren tegen het licht gehouden. In het kader van de samenhang tussen en de sturing op de watersectoren zal dit onderzoek naar de formatie uiteraard gericht zijn op het zo budgettaire neutraal mogelijk houden, zoals destijds ook bij zuiveringsbeheer is gebeurd. Uiteraard zal in de tussentijd telkens de vraag worden gesteld of voorkomende vacatures moeten worden vervuld, of extra formatie noodzakelijk is, dan wel of er binnen de bestaande

formatie anders kan worden geprioriteerd. Bij de behandeling van de meerjarenbegroting 2010 – 2015 in het voorjaar van 2009, zal concreet worden aangegeven of, en zo ja waar, en ten koste van welke taak of kwaliteit, eventueel de formatie kan worden bijgesteld. Tevens zal worden overgegaan op het primair sturen op personeelsbudgetten in plaats van op formatie.

Formatie 2009: Ontwikkeling formatie

Op basis van bovenstaande uiteenzetting wordt voor de begroting van 2009 een vergroting van de formatie voorgesteld met netto 16,8 fte op vaste structurele basis en 2 fte op tijdelijke basis. Van de 16,8 fte op vaste basis zijn 14,8 fte voor de bedrijfsvoering en bestuursondersteuning en 2 fte voor de primaire processen op het taakveld waterkeringen. Een nadere toelichting wordt onderstaand gegeven. De gevraagde formatie zal niet direct vanaf 1 januari daadwerkelijk op de begroting drukken, de vacatures zullen geleidelijk worden ingevuld.

Uitgangspunt voor de formatie voor de begroting 2009 is 558,6 fte. Dit is inclusief tijdelijke formatie. Van de 26,8 fte's worden 8 fte's uit het bestaand budget gedekt.

	Formatie	Nieuw	Totaal nieuw	Dekking uit bestaand budget	Geen dekking uit bestaand budget
Stand begroting 2008	530,5				
Doorontwikkeling	- 1,0				
Reorganisatie ZB	- 0,5				
Tijdelijke formatie ZB	+ 2,0 (5 jaar)				
Tijdelijke formatie P+O	+ 0,8 (2 jaar)				
Stand per 1 januari 2009	<u>531,8</u>		531,8		
Calamiteitenzorg		1,4		-	1,4
EFZ/KAM		2,0		-	2,0
EFZ/Rechtmatigheid		3,0		-	3,0
EFZ/Inkoop		1,0		-	1,0
EFZ/Verzekering		0,2		-	0,2
EFZ/Concerncontrol		1,0		-	1,0
Middelen		5,2		-	5,2
Bestuursondersteuning		2,0		-	2,0
Communicatie		9,0		8,0	1,0
PIB		1,0		-	1,0
OWB		1,0		-	1,0
			26,8	8,0	18,8
Begroting 2009			558,6		

Algemeen

De effecten van het feit dat Delfland een jonge investeringsorganisatie is, betekent dat de financiële sturing en control een uitdrukkelijke plek in de organisatie moeten krijgen. Eind 2008 zal de financiële concern sturing/organisatie worden verbeterd aan de hand van een nieuwe planning & control cyclus, geënt op de nieuwe wetgeving. Hiervoor is versterking van de centrale planning & control-organisatie nodig en dient de concerncontroller duidelijker en zwaarder te worden gepositioneerd. Ook dient de sectorale control zo vormgegeven te worden dat deze een optimale bijdrage kan leveren aan het totale P&C-systeem. De organisatie zal extra inzet organiseren om deze processturing en koppeling te realiseren. De voor- en najaarsnota zullen met ingang van 2009 niet meer bestaan en worden vervangen door bestuursrapportages. Hierbij dient het management te voorkomen dat er verrassingen moeten worden gemeld die voorkomen hadden kunnen worden. Indien er onverwachte calamiteiten voorkomen dienen deze vooraf te worden gemeld. Oplossingen worden in bestaande budgetten gezocht. De Meerjarenraming 2010 – 2015 zal tijdig worden ontwikkeld, zodat behandeling in de VV voor het zomerreces kan plaatsvinden.

Calamiteitenzorg

Crisisbeheersing en de voorbereiding op rampenbestrijding is anno 2008 geen vrijblijvendheid meer. Voor Delfland geldt dit, gelet op de ligging, bevolkingsdichtheid én de risico-gevoeligheid van het gebied, in versterkte mate. In het kader van de crisisbeheersing beschikt Delfland over een calamiteitenzorgsysteem, dat bestaat uit diverse calamiteiten(bestrijdings)plannen, een opleidings- en oefentraject voor de calamiteitenorganisatie, een goed geoutilleerd informatiemanagementsysteem en een uitgebreid netwerk binnen de rampenbestrijding. Uitbreiding van het bureau calamiteitenzorg met 1,4 fte is nodig gezien het toegenomen risicoprofiel van Delfland.

EFZ

Behoudens de inzet van alle leidinggevenden van Delfland is het hoogst noodzakelijk de centrale planning- en control functie kwantitatief te versterken. Momenteel is daarvoor 7,2 fte extra geraamd, waarvan 5 fte al uitsluitend op basis van de nieuwe wetgeving. Een ander aspect dat dringend bijstelling behoeft is de gehele informatisering en automatisering. Een nieuw informatiseringsplan is c.q. wordt opgesteld. Om dit te kunnen implementeren dient eerst gekeken te worden naar de mogelijkheden van een betere benutting van de beschikbare instrumenten. Het gegevensbeheer dient in samenhang te worden gebracht en het kennismanagement moet worden verbeterd. Ook de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van informatisering en automatisering (onder meer Nora 3.0.) worden daarbij meegenomen worden evenals de E-vaardigheden van medewerkers en leidinggevenden. Met een betere stroomlijning en benutting zullen ook de bedrijfsprocessen naar verwachting makkelijker kunnen verlopen.

Middelen

De ontwikkeling van de sector Middelen is bij de groei van de organisatie de afgelopen jaren achtergebleven. Ook bij deze sector is het noodzakelijk om het been in kwaliteit van de interne dienstverlening, maar ook in omvang bij te trekken. Momenteel worden vaste teamleiders geworven, die daarin een nadrukkelijke taak krijgen. De komende periode zullen nadere keuzes worden gemaakt welke taken centraal bij de sector Middelen moeten liggen en welke decentraal kunnen worden uitgevoerd. In eerste instantie dient echter binnen de sector zelf geïnvesteerd te worden.

De sector Middelen is verantwoordelijk voor een groot aantal concernbrede informatiesystemen (bijvoorbeeld: Persmaster (P&O beheerpakket), Document Management Systeem, Ergo (vastgoed registratiesysteem)). Om deze systemen te kunnen beheren en functioneel te laten (blijven) zijn, is uitbreiding voor functioneel(applicatie)beheer met 1 fte noodzakelijk (slechts beschikbaar 0,6 fte voor de hele sector).

Ten aanzien van een aantal taakvelden binnen de sector is te weinig ondersteuning beschikbaar (bijvoorbeeld: dagelijks beheer om de onlangs op orde gebrachte vastgoedregistratie op orde te houden en mutaties goed te verwerken is niet aanwezig); daartoe wordt voor de gehele sector (vijf teams) uitbreiding met 2,2 fte aan ondersteunende medewerkers voorgesteld.

Er is een toenemende vraag naar digitaliseren, betere ontsluiting van documenten en professionalisering van informatie- en gegevensbeheer. Documentaire Informatie Voorziening (DIV) is aanjager, participant, ondersteuner en uitvoerder bij tal van projecten op dit terrein. De huidige omvang en kwaliteit van DIV is niet toereikend voor deze gevraagde extra inzet en inhuur van externe adviseurs is kostbaar. Voorgesteld wordt om de formatie van DIV tijdelijk (3 jaar) met 2 fte uit te breiden.

Bestuursondersteuning

Het college is voornemens t.b.v. de nieuwe VV de ambtelijke ondersteuning anders te organiseren door het creëren van een 'griffier' functie. De griffier zal verantwoordelijk worden voor de ondersteuning van de VV en de Commissies en vraagbaak worden voor de VV-leden.

Vanwege de behoefte aan strategische en kwaliteitsondersteuning van D&H en directie zal binnen de sector Bestuur, Communicatie en Calamiteitenzorg (BC&C) hiervoor een voorziening getroffen worden. Het vorenstaande leidt tot uitbreiding met 2 fte voor strategische beleidsadvisering waarbij 1 vacante fte van de sector B&O wordt overgeheveld naar sector BC&C. Tevens wordt een directiesecretaris/teamleider toegevoegd aan team bestuursondersteuning. De directiesecretaris ondersteunt de secretaris-directeur en de dijkgraaf.

Communicatie

Bij de communicatie activiteiten worden vele activiteiten in de begroting van de projecten bij PIB en B&O opgenomen. Dit betreft tijdelijke financiering die met zich meebrengt dat na afloop van een project telkenmale opnieuw geworven moet worden. Zo ontstaat een grote werkdruk om telkens nieuwe medewerkers te werven en discontinuïteit. Dit heeft geen budgettaire gevolgen, maar leidt wel tot een formele formatie uitbreiding bij de sector BC&C omdat de capaciteit nu vanuit de exploitatie wordt gefinancierd in plaats van geactiveerd via de projecten. Tot slot is aanvulling van capaciteit met 1 fte nodig ter ondersteuning van organisatie van en deelname aan evenementen. Het aantal aan te sturen medewerkers binnen de sector BC&C wordt te groot voor het bureauhoofd. Daarom wordt een teamleider communicatie toegevoegd aan de formatie.

PIB en OWB

Voor het taakveld waterkeringen is in de VV van 12 juli 2007 goedkeuring verleend voor de uitbreiding van de formatie voor 2007 en 2008. De gevraagde uitbreiding van de formatie per 1 januari 2009 is destijds aangehouden en diende in een later stadium formeel opnieuw te worden aangevraagd en onderbouwd. Het betrof een uitbreiding van 6 fte: 2 fte bij OWB, 2 bij B&O, 1 bij PIB en 1 bij V&H. Een heranalyse heeft opgeleverd dat volledige uitbreiding zoals weergegeven op dit moment niet nodig is. Voorlopig kan worden volstaan met een uitbreiding van 2 fte in de uitvoering (1 bij OWB coördinator opdrachtgever en 1 fte bij PIB (toezichthouder werken)). In 2009 zal bij de evaluatie van de organisatie in relatie tot WBP4 worden vastgesteld of er ook nog een beroep moet worden gedaan op het restant van de eerder gewenste formatie.

De toekomstige grondwaterbeheertaak van Delfland wordt nader geconcretiseerd binnen de randvoorwaarden van de Waterwet. In 2009 worden hiertoe een beleidsnota, nieuwe regelgeving en concrete afspraken met provincie en gemeenten gemaakt. De initiële werkzaamheden, die reeds eind 2008 aanvangen, worden voor 2009 vanuit de bestaande vacatureruimte uitgevoerd. In 2009 zal worden vastgesteld wat de structurele personele consequenties zijn voor de sectoren B&O en V&H voor deze nieuwe taak in relatie met de realisatie van het WBP4 2010-2015. Datzelfde geldt ook voor de toekomstige overdracht van de taak vaarwegbeheer door de provincie aan Delfland.

Subsidie en de toekomst

Op dit moment is voor Delfland een aantal subsidieregelingen beschikbaar op het gebied van innovatie, waterkwaliteit en ICT. De huidige mogelijkheden blijven bestaan tot 2013. De verwachting is dat in de periode erna de kansen om van subsidies ten behoeve van alleen waterprojecten gebruik te maken kleiner zullen worden. Door de regeling KRW worden veel werkzaamheden gezien als wettelijk taak en wettelijke taken worden veelal niet als subsidiemogelijkheid aangemerkt. Daarnaast blijkt dat meer integraal opgepakte projecten worden gefinancierd dan op zichzelf staande waterprojecten.

Ook op Europees niveau zijn de ontwikkelingen op dit moment zo dat subsidieregelingen als Interreg IVB de ruimte voor watergerelateerde projecten steeds meer wordt ingeperkt. De reden van deze bevinding is dat landen als Groot Brittannië hebben aangegeven dat zij geen waterprojecten meer willen honoreren. Dit heeft bij de overige lidstaten grote verbazing opgeroepen. Juist Groot Brittannië heeft de afgelopen jaren te maken gehad met hevige regenval en wateroverlast.

Een andere ontwikkeling is dat de te subsidiëren projecten steeds meer op een hoog abstractie niveau bevinden, terwijl het veelal juist gaat om werk in het veld. Echter de kosten voor de uitvoerende werkzaamheden voor de KRW en de voorzorgsmaatregelen als gevolg van klimaatverandering blijven hoog. In de praktijk lijken deze kosten hoofdzakelijk voor rekening te komen van de lokale en regionale overheden.

Dergelijke ontwikkelingen impliceren dat door lidstaten en waterschappen op politiek niveau gelobbyd moet worden om er voor te zorgen dat de regelingen ook blijven bestaan voor watergerelateerde projecten. Als alternatieve vorm van inkomsten zou een samenwerkingsvorm kunnen zijn met het bedrijfsleven, waarbij het bedrijfsleven zelf een deel van de kosten voor zijn rekening gaat nemen. De proef met het blauwfonds in het FES project bedrijventerrein Plaspoelpolder kan hiervoor als input dienen. Daarnaast verwacht het rijk van dit FES project ook een Spin off voor andere gebieden.

De komende periode zal de alternatieve financieringsvormen door derden moeten worden onderzocht om zo een start te maken richting 2020 ten einde de waterschapsbelastingen zo laag mogelijk te houden.

Op dit moment lopen de volgende subsidieregelingen tot 2013:

Betreft:	Omvang:	Afgerond voor:
Nationaal bestuursakkoord water	3,3 miljoen euro	Juli 2010
Synergiegelden kaderrichtlijn water	2,1 miljoen euro	2013
Interreg IVB Noordzee SAWA	0,4 miljoen euro	2012
Brim	0,3 miljoen euro	2011

Inhuur externen, huisvesting en automatisering:

	Begroting 2008	Begroting 2009
Kosten inhuur externen	3,4 miljoen euro	3,4 miljoen euro
Huisvestingskosten	4,5 miljoen euro	4,9 miljoen euro
Automatiseringskosten	3,5 miljoen euro	3,7 miljoen euro

De kosten voor inhuur externen voor 2009 ligt in lijn met 2008. De toename van de huisvestingskosten in 2009 wordt veroorzaakt door hogere kosten voor beveiliging (+ € 0,2 mln) en een hogere doorbelasting van de kapitaallasten. De toename van de automatiseringskosten wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere doorbelasting van de kapitaallasten.

2.11 EMU-saldo

	Saldo
1 EMU/exploitatiesaldo:	-37.777.021
2 Invloed investeringen:	
Bruto-investeringsuitgaven	79.114.352 -/-
Investeringssubsidies	0 +
Verkoop materiële en immateriële activa	0 +
Afschrijvingen	39.976.390 +
3 Invloed voorzieningen:	
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	484.731 +
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	2.485.895 -/-
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0 -/-
Externe vermeerderingen van voorzieningen	0 +
4 Invloed reserves:	
Betalingen rechtstreeks uit reserves	0 -/-
Externe vermeerderingen van reserves	0 -/-
5 Deelnemingen en aandelen:	
Boekwinst	0 -/-
Boekverlies	0 +
EMU-saldo volgens Begroting 2009	-78.916.147

3. Begroting naar programma's en kostendragers

(vóór doorbelasting bedrijfsvoering)

Overzicht Programma's (voor doorbelasting bedrijfsvoering)

Progr. Beleidsproduct	Begroting 2009		Totaal
	Watersyst.	Zuiv.beheer	
A Planvorming			
Eigenplannen	6.724.239	1.026.838	7.751.078
Plannen van derden	324.288	36.032	360.320
Totaal Planvorming	7.048.527	1.062.870	8.111.398
B Aanleg en onderhoud waterkeringen			
Aanleg en onderhoud waterkeringen	6.342.234	0	6.342.234
Beheersinstrumenten waterkering	641.791	0	641.791
Totaal Aanleg en onderhoud waterkeringen	6.984.025	0	6.984.025
C Inrichting en onderhoud watersystemen			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	10.052.536	0	10.052.536
Baggeren v. waterlopen en saneren van waterbodems	2.166.566	0	2.166.566
Beheer hoeveelheid water	10.838.256	0	10.838.256
Beheersinstrumenten watersystemen	648.511	0	648.511
Monitoring watersystemen	1.862.125	0	1.862.125
Totaal Inrichting en onderhoud watersystemen	25.567.994	0	25.567.994
D Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken			
Afvalwaterbehandeling voor derden	0	87.255.208	87.255.208
Getransporteerde afvalwater	0	4.671.065	4.671.065
Gezuiverd afvalwater	0	11.642.113	11.642.113
Verwerkt slib	0	7.424.698	7.424.698
Totaal Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	0	110.993.082	110.993.082
E Vergunningverlening en handhaving keur			
Handhaving keur	815.099	0	815.099
Keur	123.050	0	123.050
Vergunningen en keurontheffingen	1.614.315	0	1.614.315
Totaal Vergunningverlening en handhaving keur	2.552.464	0	2.552.464
F Beheersing van lozingen			
Aanpak diffuse emissies derden	23.212	23.212	46.424
Handhaving WVO	883.270	883.270	1.766.541
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	1.031.614	1.031.614	2.063.228
WVO-vergunningen en meldingen	597.880	597.880	1.195.760
Totaal Beheersing van lozingen	2.535.977	2.535.977	5.071.953
G Heffingen en invordering			
Belastingheffing	3.089.837	1.668.145	4.757.983
Invordering	438.262	358.578	796.840
Totaal Heffingen en invordering	3.528.100	2.026.723	5.554.823
H Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg			
Bestuur	2.152.671	702.330	2.855.002
Calamiteitenzorg	1.085.299	191.523	1.276.823
Externe communicatie	2.079.006	678.296	2.757.302
Totaal Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	5.316.976	1.572.150	6.889.126

Progr. Beleidsproduct	Begroting 2009		Totaal
	Watersyst.	Zuiv.beheer	
I Bedrijfsvoering			
Ondersteunende afd. diensten	1.842.884	223.855	2.066.739
Ondersteunende afd. facilitair	9.118.079	3.481.574	12.599.653
Ondersteunende afd. financieel	415.473	917.268	1.332.740
Ondersteunende afd. organisatie	5.714.806	4.183.417	9.898.223
Totaal Bedrijfsvoering	17.091.241	8.806.114	25.897.355
J Opbrengsten beheerproducten			
Opbrengsten belastingen	-65.495.000	-93.995.300	-159.490.300
Opbrengsten financieel	-173.900	-181.000	-354.900
Totaal Opbrengsten beheerproducten	-65.668.900	-94.176.300	-159.845.200
K Doorbelastingen beheerproducten			
Correctie bruto rentelasten	0	0	0
Ondersteunende afd. algemeen	0	0	0
Totaal Doorbelastingen beheerproducten	0	0	0
Exploitatieresultaat (- = voordeel)	4.956.404	32.820.616	37.777.021

4. Begroting naar programma's en kostendragers

(ná doorbelasting bedrijfsvoering)

Overzicht Programma's (na doorbelasting bedrijfsvoering)

Progr. Beleidsproduct	Begroting 2009		Totaal
	Watersyst.	Zuiv.beheer	
A Planvorming			
Eigenplannen	9.641.973	1.495.136	11.137.109
Plannen van derden	610.647	67.850	678.496
Totaal Planvorming	10.252.620	1.562.986	11.815.606
B Aanleg en onderhoud waterkeringen			
Aanleg en onderhoud waterkeringen	7.077.027	0	7.077.027
Beheersinstrumenten waterkering	1.100.533	0	1.100.533
Totaal Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.177.560	0	8.177.560
C Inrichting en onderhoud watersystemen			
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	11.020.894	0	11.020.894
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	2.997.017	0	2.997.017
Beheer hoeveelheid water	13.258.277	0	13.258.277
Beheersinstrumenten watersystemen	1.192.932	0	1.192.932
Monitoring watersystemen	3.259.104	0	3.259.104
Totaal Inrichting en onderhoud watersystemen	31.728.224	0	31.728.224
D Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken			
Afvalwaterbehandeling voor derden	0	90.225.932	90.225.932
Getransporteerde afvalwater	0	5.160.175	5.160.175
Gezuiverd afvalwater	0	13.331.693	13.331.693
Verwerkt slib	0	7.771.128	7.771.128
Totaal Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	0	116.488.929	116.488.929
E Vergunningverlening en handhaving keur			
Handhaving keur	1.561.008	0	1.561.008
Keur	260.655	0	260.655
Vergunningen en keurontheffingen	2.775.870	0	2.775.870
Totaal Vergunningverlening en handhaving keur	4.597.532	0	4.597.532
F Beheersing van lozingen			
Aanpak diffuse emissies derden	64.964	64.964	129.928
Handhaving WVO	1.562.264	1.562.264	3.124.529
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	1.180.570	1.180.570	2.361.139
WVO-vergunningen en meldingen	1.028.896	1.028.896	2.057.792
Totaal Beheersing van lozingen	3.836.694	3.836.694	7.673.389
G Heffingen en invordering			
Belastingheffing	4.021.622	2.261.499	6.283.120
Invordering	923.771	755.812	1.679.583
Totaal Heffingen en invordering	4.945.392	3.017.311	7.962.703
H Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg			
Bestuur	2.976.663	971.166	3.947.829
Calamiteitenzorg	1.477.406	260.719	1.738.125
Externe communicatie	2.633.213	859.112	3.492.325
Totaal Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	7.087.282	2.090.997	9.178.278

Progr. Beleidsproduct	Begroting 2009		Totaal
	Watersyst.	Zuiv.beheer	
I Bedrijfsvoering			
Ondersteunende afd. diensten	0	0	0
Ondersteunende afd. facilitair	0	0	0
Ondersteunende afd. financieel	0	0	0
Ondersteunende afd. organisatie	0	0	0
Totaal Bedrijfsvoering	0	0	0
J Opbrengsten beheerproducten			
Opbrengsten belastingen	-65.495.000	-93.995.300	-159.490.300
Opbrengsten financieel	-173.900	-181.000	-354.900
Totaal Opbrengsten beheerproducten	-65.668.900	-94.176.300	-159.845.200
K Doorbelastingen beheerproducten			
Correctie bruto rentelasten	0	0	0
Ondersteunende afd. algemeen	0	0	0
Totaal Doorbelastingen beheerproducten	0	0	0
Exploitatieresultaat (- = voordeel)	4.956.404	32.820.616	37.777.021

5. Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

Overzicht van kosten en opbrengsten* (x € 1.000)

EMU-2	EMU omschrijving	Begroting 2009
4101	Externe rentelasten	26.733
4103	Afschrijvingen van activa	39.976
4201	Salarissen huidig personeel en bestuurders	32.142
4202	Sociale premies	5.027
4203	Rechtstr. uitkeringen huidig personeel / bestuur	0
4204	Overige personeelslasten	3.022
4205	Personeel van derden	3.394
4206	Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	0
4301	Duurzame gebruiksgoederen	1.493
4302	Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	2.297
4303	Energie	2.856
4304	Huren en rechten	1.180
4305	Leasebetalingen operational lease	64.509
4306	Pachten en erfpachten	0
4307	Verzekeringen	279
4308	Belastingen	2.411
4309	Onderhoud door derden	14.069
4310	Overige diensten door derden	30.649
4401	Bijdragen aan bedrijven	0
4402	Bijdragen aan overheden	671
4403	Bijdragen aan overigen	125
4501	Toevoegingen aan voorzieningen en reserves	14
4601	Onvoorzien	1.000
4901	Lasten voorgaande jaren	0
5000	Doorbelastingen kostensoorten	0
	Totaal kosten	231.847
8101	Externe rentebaten	0
8102	Interne rentebaten	0
8103	Dividenden en bonusuitkeringen	-550
8201	Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	0
8301	Verkoop van grond	-100
8302	Verkoop van duurzame goederen	0
8303	Verkoop van overige goederen	-220
8304	Opbrengst uit grond en water	-472
8305	Huuropbrengst uit overige eigendommen	-179
8306	Diensten voor derden	-13.267
8401	Bijdragen van overheden	-1.343
8402	Bijdragen van overigen	-969
8501	Waterschapsbelastingen totaal	-156.770
8502	Kwijtscheldingen	7.021
8503	Oninbaarverklaringen	2.416
8504	Schuldsaneringen	0
8601	Onttrekkingen aan voorzieningen	-369
8602	Onttrekkingen aan reserves	0
8603	Geactiveerde lasten	-22.956
8604	Afloop leaseverplichtingen PPS	-6.313
8901	Baten voorgaande jaren	0
	Totaal opbrengsten	-194.070
	Exploitatieresultaat (- = voordeel)	37.777

* door afrondingsverschillen kunnen er afwijkingen van een enkele euro optreden in alle financiële staten

6. Netto investeringen naar programma's en beleidsproducten

Netto investeringen naar programma's en beleidsproducten

Programma	Beleidsproducten	Begroting 2009
A	Planvorming	
	1. Eigen plannen	177.500
	2. Plannen van derden	125.000
	Totaal Planvorming	302.500
B	Aanleg en onderhoud waterkeringen	
	3. Beheersinstrumenten waterkeringen	950.000
	4. Aanleg en onderhoud waterkeringen	3.821.757
	Totaal Aanleg en onderhoud waterkeringen	4.771.757
C	Inrichting en onderhoud watersystemen	
	7. Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	18.824.980
	8. Baggeren v waterlopen en saneren v waterbodems	8.300.000
	9. Beheer hoeveelheid water	20.272.202
	Totaal Inrichting en onderhoud watersystemen	47.397.182
D	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	
	12. Getransporteerd afvalwater	6.237.698
	13. Gezuiverd afvalwater	5.386.316
	15. Afvalwaterbeh. derden	26.067.444
	Totaal Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	37.691.458
H	Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	
	31. Bestuur	70.000
	33. Calamiteitenzorg	
	Totaal Bestuur, externe communicatie en calamiteitenzorg	70.000
I	Bedrijfsvoering	
	Ondersteunend diensten	481.000
	Ondersteunend facilitair	2.841.000
	Ondersteunend financieel	
	Ondersteunend organisatie	515.000
	Totaal Bedrijfsvoering	3.837.000
	Totaal generaal	94.069.897

7. Berekening tarieven 2009

Berekening tarieven 2009

Watersysteemheffing

	Ingezetenen	Gebouwd	Ongebouwd	Natuur
1. Basis is de verwachte opbrengst 2008 t/m VJN en een opbrengststijging van 8,5% (in euro's)				
a. Taakkosten (volgens kostentoedelingsverordening)	37.844.400	22.132.667	3.090.626	6.307
b. Specifieke kosten categorie (kosten verkiezingen en WOZ-kosten gemeenten)	600.000	1.600.000		
c. Egalisatiereserves categorie (resultaten jaarrekening 2007)	81.680	-305.897	3.327	
Totaal ten laste van belangencategorieën	38.526.080	23.426.769	3.093.953	6.307
2. Aantal netto belastingeenheden	422.700	54.240.000	22.500	2.200
	(huishoudens)	(per 2.500 WOZ-waarde)	(hectares)	(hectares)
N.b. Het aantal ha bij ongebouwd bestaat voor 4.500 ha uit wegen (100% opslag tarief)				
3. Tarieven				
a. Taakkosten	89.530	0,408	137,361	2,867
b. Specifieke kosten categorie	1,419	0,029		
c. Egalisatiereserves categorie	0,193	-0,006	0,148	
	91,143	0,432 ¹⁾	137,509	2,867

Zuiveringsheffing

	Woningen en bedrijven
1. Basis is de verwachte opbrengst 2008 t/m VJN en een opbrengststijging van 10% Taakkosten (in euro's)	82.137.000
2. Aantal netto vervuilingseenheden	1.262.440
3. Tarief	65,06

Verontreinigingsheffing

	Woningen en bedrijven
1. Het tarief van de verontreinigingsheffing is wettelijk gekoppeld aan het zuiveringstarief Taakkosten (in euro's)	546.000
2. Aantal netto vervuilingseenheden	8.400
3. Tarief	65,06

¹⁾ M.i.v. 2009 wordt het tarief gebouwd uitgedrukt in een percentage van de totale WOZ-waarde. Voor Delfland bedraagt het tarief dan 0,0173% van de WOZ-waarde (i.p.v. € 0,43 per € 2.500 WOZ-waarde). Het betreft hier een wettelijke regeling en geldt voor zowel de ozb als de waterschapsomslag gebouwd.

